گوزارشی کۆمیتەی ناوەندی بە کۆنگرەی نۆهەمی
کۆمەڵەی شۆڕشگێڕی زەحمەتکێشانی کوردستانی ئێران

هاورێیان، من لە لایەن کۆمیتەی ناوەندیی کۆمەڵەی شۆڕشگێڕی زەحمەتکێشانی کوردستانی ئێران، هەڵبژێردراوی کۆنفرانسی ساغ کردنەوەی کۆمەڵەوە پێم سپێردراوە کە گوزارشی سیاسی پێشکەشی ئێوە بەرێزانی بەشداربوو لە کۆنگرەی نۆهەمدا بکەم.

پێشەکی دەبێ روونی بکەمەوە کە مەبەستی ئیمە لێرەدا، پێشکەش کردنی گوزارشێکی ئاماری لە بوارە جۆربەجۆرەکانی هەڵسووڕانی سیاسی و تەشکیلاتی رێکخراوی خۆمان لە یەك ساڵی رابوردوودا نییە. ئەوەش بەجێگای خۆی کارێکی پێویستە، بەڵام ئێمە بە لەبەر چاو گرتنی هەموو هەل و مەرجێك کە لە یەك دوو مانگی رابوردوو تێیدا بەسەرمان دەبرد، وە لەوانە بە لەبەر چاو گرتنی کەمی وەخت و زۆری خاڵەکانی دەستووری جەلەسەی ئەم کۆنگرەیە، بەم نەتیجەیە گەیشتین کە وەها گوزارشێکی ئاماری بۆ ئەم جارەمان ناتوانێ لە ئەولەوییەت دا بێ و وەختێکی ئەوتۆی بۆ تەرخان بکەین، بەڵکوو پێش هەموو شتێك پێویستیمان بە لێکدانەوەیەکی سیاسی لە هەل و مەرجی یەکساڵەی کار کردنی خۆمان، لەو کاتەوە کە کۆنفرانسی ساغ کردنەوە گیرا تا ئێستا، وە روون کردنەوەی ئاسۆی داهاتووی کارمان هەیە. بە بەیانێکی دیکە، لێکدانەوەی دەسکەوتەکانمان لە دەورەی رابوردوو و ئەو کەم و کووری و ناتەواوی‌یانەی کە هێشتا نەمان توانیوە چارەسەری بکەین لەم دەورەیەدا، لە گەڵ سەرخەتێکی سیاسەتەکانی دەورەی داهاتوومان. کۆبەندی‌یەکی وەها، مەبەستی ئەم گوزارشەیە. ویستم پێشەکی بەئاگاداریتان بگەیەنم کە ئەم گوزارشەی ئێستامان بەو دیدەوە و بەو مەبەستەوە پێشکەش دەکرێ و ئەگەر سەرکەوتوو بێ دەبێ بەو ئامانجانە بگات.

با ئەوەش زیاد بکەم کە جێگەی خۆی بوو ئەم گوزارشە، وەکوو باقی بەڵگەنامەکانی دیکەی ئەم کۆنگرەیە، پێشتر بەنووسراوە لە ئیختیار ئێوە بەشداربووانی کۆنگرە و چاودێران و میوانان سەرجەم دابندرێ، بەڵام ئەرکی زۆر و ماوەی کەم و ئەوەی کە کۆمیتەی ناوەندی نەی توانی لەوە زووتر و بۆ ماوەیەکی زیاتر بەشێوەیەکی چڕوپڕ لە کوردستان بۆ ئامادەکاریی کۆنگرە لەگەڵ یەکتری کۆبێتەوە، نەی هێشت ئەم کارە بەتەاوی بەئەنجام بگەیەندرێ.

خاڵەکانی ئەم گوزارشەی وا پێشکەشتان دەکرێ، لە کۆمیتەی ناوەندیی کۆمەڵەدا باس کراوە و هاوبیریی گشتیی لەسەرە، بەڵام چونکە هەموو وردەکاری‌یەکانی ئەم وتارە نەخراوەتە سەر کاغەز، ئەگەر کەم و کورتی و ناتەواوی تێدا بێ، من دەیگرمە ئەستۆ. لە هەر حاڵدا هیواداریشم وتارەکەی من بە باس و پێشنیارەکانی ئێوە دەوڵەمەند بکرێت.

هاورێیان! یەك ساڵ بەسەر ساغ کردنەوەی کۆمەڵەدا تێپەر دەبێت، یەك ساڵ بەسەر ئەو رۆژە هەیەجاناوی و پڕ لە رووداوانە تێپەر دەبێ کە هەموو رێکخراوی کۆمەڵە و حیزبی کۆمۆنیستی ئێران و تەیفی کۆمەڵە و بەشێکی بەرچاو لە چەپی ئێران و خەڵکی کوردستانی بەخۆیەوە مەشغووڵ کردبوو و ئاکامەکەشی بەستنی کۆنفرانسی ساغ کردنەوە بوو. کێشەی ناوخۆیی لەناو حیزبی کۆمۆنیستی ئێران، بڵاو بوونەوەی ئەو دەنگوباسە کە پرۆژەیەك وەکوو پرۆژەی ساغ کردنەوەی کۆمەڵە لەناو ئەو حیزبە لەئارا دایە، دواتریش بڵاو بوونەوەی بڕیارنامەکان و سەرەنجام بەستنی کۆنفرانسی ساغ کردنەوەی کۆمەڵە و، مسۆگەر بوونی ئەو حەقیقەتە کە ئەو رێکخراوە ناسراوە سەرەنجام لە حیزبی کۆمۆنیستی ئێران هاتۆتە دەر، وەکوو تەقینەوەیەکی سیاسی وابوو، زۆر جار بەناوی بوومەلەرزەیەکی سیاسی ناومان لێبردووە، پێم وانی‌یە زێدەرۆیی‌مان کردبێ. ئەم رووداوە سەرنجی زۆر کەسی راکێشا، دوژمنان بەتەمای لەت لەت بوونی کۆمەڵە و تەنانەت تێکهەڵچوونی چەکدارانەی باڵەکانی بوون، کە رێگای بۆ فەوتانی خۆش دەکرد، دۆستان و دڵسوزان بە هەستێکی تێکەڵاو لە خۆشحاڵی و نیگەرانی خەو و خۆراکیان لە خۆیان حەرام کردبوو و شەو و رۆژ بەدوای ئاکامی ئەو ململانێ‌یەدا بوون. بەم حیسابە، یەکەم دەسکەوتی ساغ کردنەوەی کۆمەڵە هەر لە خودی راگەیاندنی ساغ کردنەوەکەی دابوو و لە رۆژانی یەکەمەوە خۆی نیشان دا، ئەویش ئەوەی کە هاتنە دەری کۆمەڵە لە حیزبی کۆمۆنیستی ئێران جارێکی دیکە بەفراوانی کۆمەڵەی لە کۆمەڵگای کوردستان و تا رادەیەکی بەرچاو لەناو چەپی ئێران و لە هەموو ناوچەکە هێنایەوە نێو نێوان.

با ئەوە بڵێم کە بە شوێن جیایی‌یەکانی سەرەتای ساڵی نەوەتی زایینی‌دا، ئەوکاتیش ئێمە جۆرێك لە ساغ کردنەوەی کۆمەڵەمان تێپەر کرد. دوای بەسەرهاتەکانی ئەوکاتی کۆمەڵە و دوای زەعیف بوون و لەکیس چوونێکی زۆری هێزی ئینسانی و ئاڵۆزی و چەواشە بوونێکی فیکری ئێگجار زۆر کە ئەو سەردەمە بەسەر ئەو رێکخراوەدا کە بەناوی حیزبی کۆمۆنیستی ئێراندا مابووەوە زاڵ بوو، بە هەوڵ و هیممەتی ژمارەیەك لە هاورێیان "بازسازی" و ساغ کردنەوەیەکی کۆمەڵە بەرێوە چوو. ئەویش بەجێگای خۆی ئەهمیەتی بوو، دەبێ قەدری ئەو

زەحمەتانە بناسرێ و ڕێزی لێبگیرێ، بەڵام ساغ کردنەوەی ئەوکات مەحدوودییەتێکی بنەڕەتی هەبوو و لەو بەرتەسکی‌یە ڕەنجی دەبرد، ئەویش ئەوە بوو کە لەچوارچێوەی تەسکی ساغ کردنەوەیەکی ئۆرگانی و ڕێکخراوەیی، ئەویش لە قاڵبی حیزبی کۆمۆنیستی ئێراندا، تێپەر نەبوو. هەرگیز نەیتوانی سەرلەنوێ بنەما فیکری و نەزەری و سیاسی‌یەکان وەها ساغ کاتەوە کە مەیدانی تێکۆشانێکی بەرین بۆ هێزی رادیکاڵ و سۆسیالیست لە کوردستان و لە ناوچەکە بکاتەوە، هەرگیز نەیتوانی ئەو قاڵب و قەوارە فیکری و سیاسی و ڕێکخراوەیی‌یە کە میراتی جەرەیانێکی لادەر لە خەتی مارکسیزم و لادەر لە پێشینەی بەنرخ و شۆرشگێرانەی کۆمەڵە بوو، لەسەر خۆی لابا، نەیتوانی دەست بۆ ڕیشەی کێشەکە بەرێ و لە خۆساغ کردنەوەیەکی فیکری و سیاسی‌دا بەسەر ئەزموونی ناسەرکەوتووی حیزبی کۆمۆنیستی ئێراندا زاڵ بێ، نەیتوانی تۆوی ناکۆکی‌یە فیکری‌یەکانی نێوخۆی دەربهاوێ و بە ڕێبازێکی تازە و بە ڕواڵەتێکی تازەوە بێتەوە مەیدان. بۆیە، سەرەرای ئەو هەوڵ و تێکۆشانە، جارێکی دیش لەناو چەنبەرە و قەف قەفی زنجیری ئەو میرات و قاڵبەدا قەتیس مایەوە و نەشیتوانی ڕەوتی ڕووەو کزی و رکودی خۆی کۆتایی پێ بێنێ و بکەوێتە سەر ئەو ڕێبازی گەشە کردنەی کەوا لە ساڵی رابوردووەوە دەروازەکەی بەرەو ئێمە کراوەتەوە.

بەڵام ساغ کردنەوەی ئەم جارەی کۆمەڵە بەفراوانی لەشار و دێهاتی کوردستان دەنگی دایەوە، چووە قووڵایی کۆمەڵگای کوردستانەوە، چووە ناو هەموو تەیفی کۆمەڵەوە، چووە ناو خەباتکارانی سیاسی‌یەوە، چووە ناو کۆڕو کۆمەڵە کرێکاری‌یەکان، چووە ناو ڕووناکبیرانی کوردستان، چووە زانستگاکانی کوردستان، چووە ناو بنەماڵەکان، گەڕەکەکان، خانەوادەی شەهیدان، بنەماڵەی زیندانی‌یە سیاسی‌یەکان، مامۆستایان، خوێندکاران، چووە ناو هەموو ئەو کەسانەی کە بە نەوعێك خوازیاری شتێکی نوێ بوون لە کوردستان، بۆشایی‌یەکی گەورەیان هەست پێ‌دەکرد و، لە قووڵایی دڵی خۆیاندا هیوا و ئارەزوویان ئەوە بوو کە جەرەیانێکی وەکوو کۆمەڵە سەرهەڵداتەوە. هەموو ئەوانە بە ساغ بوونەوەی کۆمەڵە گەشانەوە.

هەڵبەت زۆر کەسیش پێی نیگەران بوون. نابێ ئەوە بشارینەوە کە بەهۆی کەم بڵاو بوونەوەی باسەکانی ئێمە پێش کۆنفرانس، بەهۆی ئەوەی کە ئێمە ئیمکاناتی ڕێکخراوەیی و تەبلیغاتیمان بۆ ئەو بڵاو کردنەوە بەرینە نەبوو، ئیمکاناتی ماڵیمان نەبوو، رادیۆ و نشریات بەدەست ئێمە نەبوو، تەشکیلاتی شارەکان بەدەست ئێمە نەبوو و لەسەرەتادا هەڵسووراوان و لایەنگرانی کۆمەڵە لە کوردستان هێشتا ئەو پەیوەندە شیاوەیان لەگەڵ خەتی ساغ کردنەوەی کۆمەڵە نەبوو، وە بەهۆی ئەوەش کە کۆمەڵە بەگشتی پەیوەندی لەگەڵ خەڵك لەکوردستاندا

زەعیف ببوو، وە هەروەها بەهۆی تەبلیغاتێکی ژەهراوی و چەواشەکارانە کە نەیارانی ساغ کردنەوەی کۆمەڵە لە ساڵێك پێشترەوە لەبنەوە و بەئاشکرا بەدژی ئێمە کردبوویان و دەیان کرد و ئێمەش سەرەتا رادیۆمان نەبوو کە راستی‌یەکان بۆ خەڵك روون بکەینەوە، بەهۆی گشت ئەمانەوە ئەلبەتە نیگەرانیش لە ریزەکانی کرێکارانی وشیار و لە ریزەکانی هەڵسووراوان و دۆستان و دڵسۆزانی کۆمەڵە و تێکۆشەرانی سیاسی چەپ و شۆڕشگێر لە کوردستاندا بەفراوانی وجوودی هەبوو. هەبوو کە بە بیستنی ئەو خەبەرە، بەتایبەت بەو نەوعە تەبلیغاتە ژەهراوی‌یەوە کە رەهبەرانی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران دەیان کرد، بەندی دڵی دەپسا. بەڵام زۆری پێ‌نەچوو کە ئەم رەوتە وردە وردە هەڵگەرایەوە، وەرەق هەڵگەرایەوە، راستی‌یەکان بۆ خەڵکی دەرکەوتن، وە بەهەر حاڵ هەوەڵین نەتیجەی، هەر وەکوو پێشتر ئاماژەم پێکرد، ئەوە بوو کە ساغ کردنەوەی کۆمەڵە و هاتنەدەری لە حیزبی کۆمۆنیستی ئێران کارێکی بۆ گەشە پێدان و سەرلەنوێ ناساندنی کۆمەڵە لەناو جەماوەری خەڵك دا کرد کە ساڵەهای ساڵ هەڵسوورانی تەدریجی نەیدەتوانی بۆ ئێمەی بکا. وە ئەمەش خاسییەتی کاری شۆڕشگێڕانە و خاسییەتی دەورەی شۆڕشگێڕانەیە، ئەوەی کە بە مانگێك دەکرێ، جاران بە یەك دەهە بۆت نەدەکرا.

هەر لە پێوەند لەگەڵ ئەمەدا، لایەنێکی دیکەی ئەم دەسکەوتە بریتی‌یە لەوەی کە کۆمەڵە جارێکی دی وەکوو ئۆپۆزیسیۆنێکی جیددی رژیمی کۆماری ئیسلامی چەسپاوە و جێگیر بووەوە. راستە، کۆمەڵە هەمیشە وەکوو ئاگرێکی ژێر خۆڵەمێش وابوو، بەڵام ساڵەها بوو لە حاڵەتی "کۆما"دا بەسەری دەبرد، لەپڕدا باوەشێنێك کرا و ئەم ئاگرە کڵپەی سەند و گەشایەوە. نەتیجەکەی ئەوە بوو کە لەپڕدا هەم دەروازەی فرسەت و ئیمکاناتێکی تازە لەبەرابەر کۆمەڵەدا کراوە، وە هەم ترس و دوژمنایەتی گەورەتریش لەلایەن کۆماری ئیسلامی و دوژمنانی بزووتنەوەی شۆڕشگێرانەی کوردستانەوە بەدژمان هەڵخرا. ئەمەش هەر خاسییەتی کاری شۆڕشگێرانەیە. حیزبی شۆڕشگێر و کاری شۆڕشگێر ئەوەیە کە بە وەزعی مەوجوود رازی نی‌یە، رەخنەگر و تێکدەری نیزامی زاڵ و موناسەباتی کۆنە و گۆمی مەندی وەزعی مەوجوود دەشڵەقێنێ. تەنانەت زۆر جار بۆ حیزبی شۆڕشگێر وا روو دەدا کە پێش ئەوەی بتوانێ ئەو هێزە گەورە جەماوەری‌یە بۆ لای خۆی راکێشێ، دوژمنانی زووتر وشیار دەکاتەوە.

ئەوانەی کە تەمەنیان ئیجازە دەدا لەبیریانە، دەنا بیستوویانە، کە جاری پێشتر لە ساڵانی ١٣٥٨ و ١٣٥٩ (رێکەوتی ١٩٧٩ و ١٩٨٠ی زایینی) کۆمەڵە جۆرێك لە تەقینەوەی سیاسی نفووز و خۆشەویستی بەخۆوە بینی. لە ماوەیەکی نەك چەندان زۆردا، لە

ڕێکخراوێکی سیاسی نهینی کە چالاکانە لە شۆڕشی ئێران و کوردستاندا بەشداری کردبوو، بوو بە حیزبێکی گەورەی جەماوەری، ڕاوەستاو لەبەرابەر ڕژیمی کۆماری ئیسلامی تازە بەدەسەلات گەیشتوو، ڕەقیبی ئەحزابی سوننەتی سیـچڵ ساڵە، وە بەربەرەکانیکەر لەگەڵ داب و نەریت و سوننەتی کۆن کە ئەوکات تێکەوتن لەگەڵیان بەڕاستی زۆر سەخت بوو. ئەو چالاکی و گەشە کردنە لە هەمان حاڵدا کە فرسەتی گەورەی بۆ کۆمەڵە خوڵقاند و کردی بەو کۆمەڵەیەی کە دەزانین، بەڵام دوژمنایەتی گەورەشی لەبەرامبەردا ڕێکخست. زۆر جار، وەکوو مارکسیش باسی دەکا، پێشرەویی چینی شۆڕشگێر و هەستانی بۆ مەیدانی خەبات، کۆنەپەرستی و چینە دەسەڵاتدارەکان لە بەرامبەریدا چڕوپڕ و ڕێکخستوو دەکا. ئەمە جاری پێشوو لەبەرامبەر ئێمەدا ڕوویدا. ڕژیمی کۆماری ئیسلامی لە بەرامبەرماندا بە ئەوپەری بێڕەحمییەوە خۆی دەرخست، تەنانەت ئێمەی زۆرتر لە حیزبەکانی دیکەی کوردستان دەبوغزاند، حیزبی توودەی ئێران ڕەسمەن ئێمەی بەناوی دژی شۆڕش ناو دەبرد وە لە هیچ شتێك بۆ زەربە لێدانی ئێمە کۆتایی نەکرد، ڕەوتە مەزهەبییە کۆنەپەرستەکان کە دەستیان لەگەڵ دەستی چەوسێنەران و زۆردارانی محەللی تێکەڵ کردبوو، لە مفتیزادەوە تا ڕزگاری و ئەوانی دی، لە بەرامبەر ئێمەدا ڕیزیان بەست، کۆنە دەرەبەگ و مالیکی کوردستان و عەشایر کە نفووزی خۆیان لە ئەسەر ئیسلاحاتی ئەرزی سەردەمی شاوە لەدەست دابوو، بە تەمای ئەستاندنەوەی زەوی و دەسەڵات، دەستیان دابووە مانۆڕ دان بۆ ترساندن و تۆقاندنی زەحمەتکێشان و جووتیارانی دێهات و بۆ ئەوەی جارێکی دیکە سەرنەوییان بکەنەوە، ئەوانیش کۆمەڵەیان لە بەرامبەر خۆدا دەبینی، لەبەرابەریدا چەکدار بوون و کەوتنە دوژمنایەتی کردنی. تەنانەت ئەحزابی سوننەتی کوردستان لە بەرامبەر ئێمەدا وەستانەوە و بۆ بەربەست کردنی نفووزی ڕوو لە گەشەی کۆمەڵە، لە زۆر شت خۆیان نەپاراست. بەم نەوعە بوو کە لەلایەکەوە کۆمەڵە دەسترەسی بەدڵ و بە میشکی دەیان و سەدان هەزار و بگرە میلیۆنەها ئینسانی چەوساوە و تێکۆشەر پەیدا کرد و لەلایەکی دیکەشەوە ڕیزێکی لە نەیاران لەبەرابەر خۆیدا خستەگەڕ.

ئەم جارەش لەوانەیە عەینی شت بۆ ئێمە ڕوو بداتەوە، بۆیە ساغ کردنەوەی ئەم جارەی کۆمەڵە هەم مەودای تازەمان بۆ کار بۆ فەراهەم دەکا و هەم ریسکی تازەمان بۆ دەخوڵقێنێ و دوژمنان و نەیارانمان فەعال دەکاتەوە، هەروەکوو تا ڕادەیەك دیومانە. بۆیە پێویستە ئێمە لەم سەردەمەدا هەم دەست و برد بکەین بۆ وشیار کردنەوە و ڕێکخستنی کرێکاران و چینی چەوساوە و کۆکردنەوەیان لە دەوری خۆمان و بۆ ڕاکێشانی جەماوەر و، تەنانەت بتوانین هێزە بەینابەینییەکانیش بۆ لای خۆمان ڕاکێشین یان دەنا هیچ نەبێ

بێلایەنیان بکەینەوە. ئەو کاتەی کە پێشرەویی ئێمە لە کاری خۆماندا ناحەزانمان بێهیوا و بێئومێد بکا و سەدان هەزار و میلیۆنەها خەڵکیش بهێنێتە مەیدان و لە دەوری ئاڵای کۆمەڵە کۆیان بکاتەوە، لەو وەختە دایە کە دەتوانین بەدڵنیایی‌یەوە بڵێین بەئامانجی خۆمان دەگەین و سەرکەوتنمان مسۆگەر بووە.

دەسکەوتێکی دیکەی ساغ کردنەوی کۆمەڵە و دەست بەکار بوونەوەی چالاکیی سەربەخۆی بریتی‌یە لەوەی کە رەوتی چەپ و رادیکاڵی لە کوردستان، وە لەم رێگایەوە لە ئێران و لە هەموو ناوچەکە، خستەوە سەر هێڵێکی دروست، هەنگاوێکی گەورە بوو بۆ ئەوەی چەپی کوردستان لەو ئاڵۆزی و چەواشە بوونی فیکری و سیاسی کە ساڵەهایە لەم ناوچەیە ئازاری دەدا و بە لارێی‌دا دەبا و مەیدانی پێ چۆڵ دەکا و تەنانەت هێندێك جار بووە بە هۆی لە خشتە چوون و هەڵوەشانەوەی، رزگار کا و رێگەیەکی تازە و نوێی بۆ بکاتەوە.

لە لایەکی دیکەشەوە دەبینین کە رێکخراوێك بە نەتەوەگەری‌یەکی متعصبانە و هەندێك جار کۆنەپەرستانە، بەرواڵەت و رووکەشێکی چەپەوە، لە ساڵانی رابوردوودا لە هەموو بەشەکانی کوردستان هاتە مەیدان و زۆرێك لەو جەوانانەی کە خواست و هەستێکی رادیکاڵیان بوو بۆ بۆ لای خۆی راکێشا و ناو و شۆرەتێکی لە کوردستانی رۆژهەڵاتیش بۆخۆی پێکەوە نا.

ساغ کردنەوەی کۆمەڵە جوابێکی رەد بوو بەهەردووك ئەو رەوتانە و کردنەوەی دەروازەیەکی تازە بوو بەرەورووی چەپێکی شۆرشگێری راستەقینە کە بتوانێ ئاسەواری شکست و چەواشەکاری ئەوانە بشواتەوە، مەیدانی تێکۆشان بە حوزووری خۆی پرکاتەوە و رێگا بکاتەوە بۆ ئەوەی کە لە روانگەی بەرژەوەندی کرێکارانەوە بتوانێ پێشەنگی خەباتی دێمۆکراتیك و رزگاری‌خوازانە لە هەموو بووارەکان، لەوانە مەیدانی خەبات بۆ رزگاری لە ستەمی نەتەوەییش، بێت.

بەم حیسابە، رێك بەپێچەوانەی ئەوەی کە نەیارانی کۆمەڵە ئێمەی پێ تاوانبار دەکەن، ساغ کردنەوەی کۆمەڵە نەك تەنیا بەمانای مەیدان خاڵی کردن و زەمینە لەدەست دانی رەوتی سۆسیالیست نەبووە لە کوردستاندا، بەڵکوو لەراستی‌دا بەمانای بنیات نانەوە و سەرلەنوێ ساغ کردنەوەی ئەوە سەنگەرانە بوو کە رەوتی سۆسیالیستیی کۆمەڵە لە دوو دەیە پێشترەوە هەڵی‌بەستبوو و بەشانازی‌یەوە و بەدانی هەزاران قوربانی‌یەوە پارێزگاری لێ‌دەکرد. فەراهەم کردنی زەمینە بوو بۆ ئەوەی جارێکی دی ئالتێرناتیڤی چەپ و پێشکەوتنخواز لە کوردستان بتوانێ سەرهەڵدا و کوردستان و بزووتنەوەکەی نەبێتە مەیدانی رمبازی هێزی کۆنەپارێز.

ئەو وڵاتانەی کە کێشەی دیمۆکراتیکیان تێدایە، لەژێر چەکمەی دیکتاتۆری‌دا دەناڵێنن، بێ‌مافی کریکاریی بێداد دەکا، ئاپارتایدی جینسی و فەرق و هەڵاواردنی جینسی تێیاندا بەردەوامە، ستەمی نەتەوەیی تێیاندایە، ئازادی سیاسی بەخۆیانەوە نابینن، ئەو وڵاتانە زەرفییەت و پۆتانسیەلێکی گەورەیان بۆ بزووتنەوەی رادیکاڵ و شۆرشگێرانە تێدا بەدی دێ، وە ئەمەش فورسەت دەکاتەوە بۆ هێزی چەپ و مارکسیستی کە بە دامەزراندنی پەیوەندی قووڵ و دڵسۆزانە لەگەڵ ئەو بزووتنەوانە بتوانێ جەماوەری بەرینی خەڵك بۆ لای خۆی راکێشێ و هەم جواب دەرەوەی ویستی دانە دانەی ئەم بزووتنەوانە بەشێوەی دروست و گونجاو بێت و هەم هەموشیان لە ژێر چەتری ستراتیژی‌یەکی سۆسیالیستی کۆبکاتەوە و بەرەو داهاتوویەکی روونتر بۆ ئینسانی چەوساوە بیان با. هەنگاوە شۆرشگێرانەکەی ئێمە، یانی ساغ کردنەوەی کۆمەڵە و هاتنەدەری لە حیزبی کۆمۆنیستی ئێران بەو رێبازەی کە کرا، لەراستی‌دا کردنەوەی دەروازە بەرەو ئەنجام دانی ئەو ئەرکە مێژوویی‌یەیە.

زۆر جا لەنێو خۆماندا قسە لەوە دەکرێ کە ئێمە لە تەشکیلاتی پێشووی حیزبی کۆمۆنیستی ئێراندا، بەتایبەتی ئەوانەی کە لە سازمانی کوردستانی ئەو حیزبەدا بوون و لە بەشی کۆمەڵەدا کاریان دەکرد، لە وەزعێکی رێکخراوەیی و تەشکیلاتی بێ‌سەرەو بەرە رەنجمان دەبرد، هەق کوژی تێدا هەبوو، گەندەڵی تێدا بوو. ئەمە زۆر راستە. بەڵام هەڵەیەکی گەورەیە ئەگەر ساغ کردنەوەی کۆمەڵە و هاتنەدەری لەناو حیزبی کۆمۆنیستی ئێران، وە پاشان ئەو پێشوازی‌یە گەورەیە کە لە هەموو کۆمەڵگادا لەم پرۆژەیە کرا، بەتەنیا بیبەینەوە سەر ئەو گیروگرفتە رێکخراوەیی‌یانە. لەراستی‌دا پێویستی‌یەکی سیاسی قووڵ لەنێو کۆمەڵگا و لەنێو خەتی چەپ و رادیکاڵ و شۆرشگێر و خەباتکارانی سیاسی‌دا بۆ ئەو بووژاندنەوەیەی کۆمەڵە هەبوو. نیازێکی راستەقینە بۆ سەرهەڵدانەوەی رەوتێکی شۆرشگێر هەست پێدەکرا، بۆشایی‌یەکی گەورە هەست پێدەکرا کە خەڵك و تێکۆشەرانی شۆرشگێری رەنج دەدا، بەو ئازارەوە دەتلانەوە، مەجبوور بوون یا تووشی بێ‌عەمەلی و بێ‌هیوایی بن یا روو بکەنە ئەم لاولا بەهیوای ئەوەی کە گۆیا رەوتێکی رادیکاڵ وجوودی هەیە کە جوابی خواست و نیازی ئەوان دەداتەوە. لە وەها مەوقیعییەت و هەل و مەرجێکدا بوو کە بووژانەوەی کۆمەڵە گرتی.

ئەم قسەیەش بەو مەعنا نی‌یە کە خۆراگری و فیداکاری ئەو هاورێیانەی کە ئەوکات لە تەشکیلاتی کوردستاندا بوون و لەبەرامبەر رەوتی زاڵ بەسەر ئەو تەشکیلاتەدا وەستانەوە، بێ‌قەدر بکرێ و پێی نەزاندرێ. جارێکی دیکەش پێویستە بگوترێ کە کۆمەڵە مەدیوونی خۆراگری ئەوانە و جێگەی ئەوان بۆ هەمیشە دیارە. بەڵام لە عەینی حاڵدا جێگەی پرسیارە: ئەگەر ئێمەمانان، تەنیا هونەرمان ئەوە بوو کە لەبەرامبەر ئەو بێ‌سەرەو بەرەیی و گەندەڵی و

هەقکوژی‌یەدا راوەستاین و سەرکەوتنێکیشمان بەدەست هێنا، ئەگەر ساغ کردنەوەی کۆمەڵە تەنیا بەم چوارچێوە قەتیس دەبێتەوە، ئەی چۆن دەتوانین تەوزیح بدەین کە خەڵکی مەریوان و سنە و سەقز و بۆکان و مەهاباد و شوێنەکانی دی بۆچی پێی خۆشحاڵ بوون و بووژانەوە و کەوتنە هەڵپەرکێ؟ ئەی ئەم روو تێکردن و پێشوازی‌یە گەورە بەرامبەر بە پرۆژەی ساغ کردنەوەی کۆمەڵە لە کوێوە سەرچاوە دەگرێ؟ لەراستی‌دا زەمینەی بەرینی کۆمەڵایەتی ئەم پرۆژەیە، پێویستی و خواستێکی سیاسی قووڵ بوو کە بەپانایی کۆمەڵگای کوردستان لەگۆڕێ دابوو.

زۆر جار دەوترێ کە حیزبی کۆمۆنیستی ئێران و سازمانی کوردستانی ئەو حیزبە رەهبەری‌یەکی سیاسی بێ‌کیفایەتی هەبوو، رەهبەری‌یەکی بێ‌ئیبتیکار و بێ دەستپێشخەری، رەهبەری‌یەکی دەست بەکڵاوی خۆگر و رازی بە وەزعی مەوجوودی هەبوو کە لەباری سیاسی‌یەوە تووشی وەستان و زۆر جاریش تووشی گەندەڵی سیاسی ببوو، فەقەت دەستی بە کورسی‌یەکانی دەسەڵاتە پچووکەکەیەوە گرتبوو و هیچ خاسییەتێکی دیکەی بۆ بردنە پێشی بزووتنەوەی سیاسی نەمابوو. ئەمانەش زۆر راستن، بەڵام ئەم دیاردانەش خۆیان بەڵگەی بێ‌خەتی و بێ‌ئاسۆیی سیاسی و تەریک بوونەوەی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران و سازمانی کوردستانی ئەو حیزبە و نەمانی پەیوەندی ئەو رێکخراوە لەگەڵ جەماوەری کرێکاران و زەحمەتکێشان و خواستەکانیانن، بەڵگەی خولانەوە لەناو بازنەی ئەزموونێکی شکست هێناو و بێ‌دوارۆژن .

هەر لێرە پێویستە ئیشارە بە شتێك بکەین: نەیاران و دوژمنانی کۆمەڵە بۆ بەدناو کردن و خەوشاندنی روخساری گەشی کۆمەڵەی شۆرشگێری زەحمەتکێشانی کوردستانی ئێران وا لە قەڵەم دەدەن کە ئەم پرۆژەیە بە بزووتنەوەی بەناو "دووی خورداد" لە ئێراندا بەستراوەتەوە. مەبەستی ئەوان لە بەستنەوەی ئەم پرۆژەی ئێمە بە شتێکی وەهاوە بریتی‌یە لەوەی کە هیچ نەبێ و لانی کەم خۆشباوەری بە رژیمی کۆماری ئیسلامی و بە ئیسڵاحاتێك کە لە سەرەوە لە لایەن دەسەڵاتەوە دەکرێ هاندەری ئێمە بووە. هەموو راستی‌یەکان نیشان دەدەن کە ئەم قسەیە پروپووچە. ئەگەر هەموو پێشینەی شۆرشگێری کۆمەڵەش لەبەر چاو نەگرین، تەنانەت کاری سیاسی و راگەیاندنی ئەمساڵی ئێمە دەتوانێ ئەوە بەدرۆ خاتەوە و بۆ نموونە نیشان بدا کە کێ لە کوردستان، دیارە بە بوونی زەمینەی سیاسی و کۆمەڵایەتی لەبارەوە، هێزی سەرەکی هاندەر و دەست پێشخەر بوو لە تەحریمی هەڵبژاردنی سەرکۆماری لە ئێراندا. ئەوانەی کە بەدنییەتتر و بوغزاوی‌ترن بەوەشەوە ناوێستن، لەسەر رادیۆکەیان ئەندامی کۆمیتەی ناوەندییان دەڵێت: "من دڵنیاتان دەکەم بەشێك لەم پرۆژەیە لە وەزارەتی

ئیتیلاعات تەرح ڕێژی کراوە." ئەو وتەیە بۆ وەڵام دانەوە نابێت و تەنیا دەتوانێ دەریبخا بدا کە ڕهبەرانی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران و سازمانی کوردستانی ئەو حیزبە لەدژایەتی کردنی کۆمەڵەدا خۆیان خستۆتە چ زەلکاوێکی ئەخلاقییەوە.

بەڵام هاوڕێیان، بە یەك مەعنای تر لەراستیدا پەیوەندییەك هەیە بەینی ساغ کردنەوەی کۆمەڵە و ئەو ئاڵوگۆڕەی کە لە چەندین ساڵ لەوە پێشەوە لە ئێران لەئارا دایە. دەزانین کە لە چەندین ساڵ لەوە پێشەوە ویستێکی کۆمەڵایەتی گەورە بۆ ئاڵوگۆر ئێرانی داگرتووە و ئاکامەکانی ئەم ویستەیە کە بە شکڵ و شێوەی جۆراوجۆر لە نێو کۆمەڵگای ئێران دا سەریهەڵداوە. ویلایەتی فەقیە چۆتە ژێر پرسیارەوە، شێوەی حکوومەتێك و مۆدێلێك کە ڕژیمی کۆماری ئیسلامی لەژێر ناوی گەرانەوە بۆ ئیسلامی ڕاستەقینەی هەزار و پێنسەد ساڵ لەوە پێش و، لەواقیعدا بۆ ئیمتیازاتی مادی و سیاسی و بۆ پرکردنی گیرفانی مافیای رووحانییەت لە ئێران، ویستی بەسەر کۆمەڵگای ئێرانی دا بسەپێنێ، وە بە کوشتارێکی بێوێنە ماوەی زیاتر لە بیست ساڵ درێژەی دا، سەرەنجام لەلایەن خەڵکی ئێرانەوە رەت کراوە. خەڵکی ئێران لەهەر دەرفەتێك دا کە بۆیان رەخسا، چ ئەو کات لە قەزوێن و تاران و ئیسلام ئاباد و مەشهەد و شوێنەکاتی تر بە راپەرینی خوێناوی خۆیان و چ لە فورسەت و مەودایەکی زۆر کەم و بەرتەسك دا کە لە هەڵبژاردنەکاندا بۆیان فەراهم بوو و هەڵکەوت، نیشانیان دا کە ئەوان ئەو ڕژیمەیان ناوێ، بە شێوەی حکوومەتی پێشوو رازی نین و، کەم تا زۆر جۆرێك لە ئاڵوگۆریان دەوێ. ئیدیۆلۆژی زاڵ بەسەر جەمهووری ئیسلامی کە ساڵەهای ساڵ حکوومەتی دەکرد و، تەنانەت مێشکی رووناکبیرانیشی تا رادەیەکی زۆر بۆ لای خۆی راکێشابوو، هێژێمۆنی و باڵادەستیی خۆی لە ئەفکار دا لە دەست داوە، گوتاری زاڵ لە کۆمەڵگا، یان بە فارسی بڵێین "گفتمان"، ئیتر لە ئێران وەکوو خۆی نەماوە، خاڵەکانی بیرکردنەوە و باس کردنی کۆمەڵگای ئێران تازە لە زەین و مێشکی جەماوەردا گۆراون، "ئەجێندا" ئەوە نییە کە جەمهووری ئیسلامی و ئیدیۆلۆگەکانی ویلایەتی فەقیە ساڵەها بەسەر کۆمەڵگای ئێرانیان داسەپاندبوو. تازە هیچ شتێك ناتوانێ خەتی حەرەکەی ئیسلامی سیاسی لە ئێران لەباری مەعنەوی و سیاسییەوە لەناو دڵ و مێشکی خەڵك دا بەرێتەوە جێگای خۆی. بەم مەعنایە و لەم مەیدان و بووارەدا، جەمهووری ئیسلامی تازە بۆ هەمیشە رووخاوە. بەس دەزگای دەوڵەت و خەزێنەی حکوومەتی و هێزی چەکداری بەدەستەوە ماوە.

بەکورتی بڵێین، خواستێکی زۆر بەرین بۆ ئاڵوگۆر لە هەموو ئێراندا سەری هەڵداوە. کوردستانیش، بە تایبەتمەندییەکانی خۆیەوە، هاتۆتە نێو مەیدانی ئەو تەوژمە فیکری و سیاسییە نوێیەوە. بەڵام هەر وەکوو زۆر حەرەکەت و زۆر دیاردە نیشانی دەدەن، چ بە

بزووتنەوەکان و خۆپێشاندانەکان و چ لەرێگای نەچوونێکی بەرفراوان بۆ سندووقەکانی دەنگ دان لە هەڵبژاردنی سەرکۆماری‌دا، خەڵکی کوردستان بەشێوەیەکی رادیکاڵ‌تر لە بەرامبەر کۆماری ئیسلامی‌دا وەستاونەتەوە و بەو ئەندازە ئیسلاحاتە کە لە بەشەکانی دیکەی ئێران مومکینە خەڵك بەشێوەیەکی کاتی ئارام کاتەوە، رازی نین.

لەوانە چ نەتیجەیەك وەردەگرین؟ ئەو نەتیجەیە وەردەگرین کە حیزبێکی سیاسی ئەگەر جیددی بێ، ئەگەر بیەوێ تەئسیر دابنێ و کاریگەر بێ لەسەر رەوتی رووداوەکان، ناتوانێ گوێ نەداتە ئەم بزاڤە گەورە و ئەم ئاڵوگۆرە گەورەیەی کە لە قووڵایی کۆمەڵگای ئێران لەئارا دایە. ئەگەر وەکوو بورجی عاج نشینانی رهبەریی ئەم چەند ساڵەی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران و سازمانی کوردستانەکەی تەنیا دڵی بەوە خۆش نەبێ کە دەبیرخانەیەکی هەیە دەتوانێ هەرەشە و گورەشە لەم و ئەو بکا، ئەگەر دڵی تەنیا بەوە خۆش نەبێت کە ئوردوگایەکی پچووك و ساڵێ چەند جاریش مەودای سەفەری بۆ ئورووپا هەیە و هەموو ئومێد و ئارەزووی بۆ سەرکەوتن لەو چوارچێوە تەنگەدا قەتیس نەکرابێ، ئەگەر رێکخراوێك ئاوا گردەنشین و بێ‌ئاسۆ نەبووبێ، چۆن دەتوانێ بەوە رازی بێ لە حاڵێکدا کۆمەڵگا خەریکە لەو بەستەڵەکی داسەپاو لەلایەن ئیستیبدادەوە دێتەدەر و تۆزی مردوو لەخۆی دەتەکێنێ، ئەو لە هەمان وەنەوز و کۆمای پێشووی خۆی‌دا بەسەر بەرێ و فیکرێك بەحاڵی خۆی نەکاتەوە و جم و جۆڵێکی تازە لەنێو خۆیدا پێك نەهێنی؟

لەم روانگەیەوە، بێگومان پرۆژەی ساغ کردنەوەی کۆمەڵە لەسەرێکەوە مەربووت دەبێتەوە بە ئاڵوگۆری سیاسی لە ئێران، نەك ئەو جۆرەی کە نەیارانی کۆمەڵە دەنوێنن بەڵکوو بەو مانایە کە هەڵسووڕاوانی خەتی ساغ کردنەوەی کۆمەڵە تەشخیسی دروستی ئەو ئاڵوگۆر و جم و جۆڵانەی نێو خەڵکیان دا، کەوتنە خۆیان و هەوڵی خۆ تەیار کردنیان دا. رەوتی ساغ کردنەوەی کۆمەڵە، لەپاڵ هەموو پێداچوونەوەی رەخنەگرانەی بەسەر بیر وئەزموونی حیزبی کۆمۆنیستی ئێراندا، هەروەها بەدروستی تەشخیسی دا کە هەل و مەرج و فەزا لەحاڵی گۆڕان دایە و کاتی ئەوە هاتووە تەکانێك لە خۆمان بدەین. ئێستا جم و جۆڵێك لەنێو خەڵکدا پەیدا بووە، بەستەڵەکی دیکتاتۆری رەشی دینی خەریکە دەتوێتەوە، نەترسی و بوێری خەڵك پەرەی سەندووە، لەبەرابەردا ترس و خۆپارێزی دەسەڵاتداران زیادی کردووە، زەمینە بۆ بزووتنەوەی جەماوەری و بۆ هێنانە گۆری خواستە رادیکاڵەکانی خەڵك خەریکە پەیدا دەبێ، مەودا بۆ کاری سیاسی بەرفراوان خەریکە دەکرێتەوە، لەم حاڵەدا حیزبێکی شۆڕشگێر وەزیفەی ئەوەیە بەخۆیدا بێتەوە، وزیفەی ئەوەیە لەنێو خۆیدا بە وەستان و سستی و دابڕان کۆتایی بێنێ و، سیاسەتی نوێ رەچاو بکا.

بەداخەوە گوێی ڕەهبەرانی ئێستای حیزبی کۆمۆنیستی ئێران و سازمانی کوردستانی ئەو حیزبە، لەحاست ئەم ڕاستی‌یانەدا بەتەواوی ئاخنرا بوو و هەرگیز نەیان توانی ئەم واقیعییەتانە دەرك بکەن، نەیان توانی لە ئاستی ڕەهبەرانی سیاسی‌دا تێگەیشتن و هەست بە بەرپرسایەتی بنوێنن و نەیان توانی بەرژەوەند و مەسڵەحەتی بزووتنەوە بەسەر قازانجی شەخسیی خۆیاندا زاڵ کەن، لە دنیای تەسك و تەنگەبەری خۆیاندا هەموو شتێکیان بە "مەوقیعیەت تەڵەبی فەردی" ئەم و ئەو لەقەڵەم دا، هەنبانە بۆرینەی فەرهەنگی ژەهراویی کۆمۆنیزمی کریکاری‌یان پشکنی تا ڕەقترین و دزێوترین جنێو بدۆزنەوە و بە گورچووی هاورێیانی دێرینی خۆیانیدا بدەن، بەڵام هەرگیز نەیان توانی بە لەسەرخۆیی بیر لە ناوەڕۆکی تیئۆری و سیاسی پرۆژەکەی ئێمە بکەنەوە. با بە حەقیقەت بڵێم: ئەگەر چی بەشێك لەو کارەیان وەکوو جنێو و تۆمەت و بۆ شکاندنی کەسەکان بەکار برد، بەڵام لە کانگای دڵی خۆشیاندا عەقلییەتیان لەوە زیاتر بڕی نەدەکرد و ئەوەندە بیرتەسك بوون کە لەوە زیاتر لێکدانەوەیەکی سیاسیان نەبوو کە حەرەکەتی ئێمەی پێ تەوزیح بدەن.

جا مەبەستم ئەوە بوو کە دەبوایە حیزبێکی شۆرشگێر لەم هەل و مەرجەدا بکەوێتە خۆی و ئێمە کەوتینەوە خۆمان. جا کە تۆ خۆت هەڵبریەوە و لەو وەزعە هاتیە دەر و قەفی ئەو زنجیرانەت پساند و سەرەنجام بە هەڵکردنەوەی ئاڵای کۆمەڵەی شۆرشگێر وەڵامی پێویستی‌یەکانی سەردەمی خۆت دایەوە، هەڵبەتە لەگەڵ جوابی موسبەت و دڵخۆشکەریش بەرەوروو دەبیەوە. سەرچاوەی ئەوەی کە ئێمە وەها پێشوازی‌یەکمان لێکرا ئەوەیە کە کۆمەڵگای کوردستان خوازیار و تینووی وەها حەرەکەتێك بوو. نە ئێمە بلیمەت بووین و نە پرۆژەکەی ئێمە پرۆژەی نابیغەکان بوو، ئێمە تەنها تەشخیسی سیاسی دروستمان دا و پێویستیی ئەم ئاڵوگۆرەمان دەرك پێکرد. ساغ کردنەوەی کۆمەڵە و خستنی بۆ سەر ئەم هێڵ و ڕێبازە دەیخوێندەوە و جووت بوو لەگەڵ نیاز و خواستی کۆمەڵگا، لەگەڵ بەرژەوەند و مەسڵەحەتی کرێکاران و زەحمەتکێشان و لەگەڵ سەردەمێکی سیاسی کە کۆمەڵگای ئێران بەگشتی و کوردستان بەتایبەتی تێپەری دەکا. هەر بۆیەش ئەم کارە توانی وەها بیگرێ، بە واتەیەکی تر بۆیە ئەم تیرە ئەو ئامانجەی پێکا.

لەلایەکی دیکەشەوە ویژدانی شۆرشگێرانە لە ئێمەدا نەمردبوو و لە تانە و توانجی نەیاران و لە دژواری‌یەکانی ڕێگا سڵمان نەکرد. بەپێچەوانەی ئەوەی کە نەیارانی کۆمەڵە دەڵێن، نە ماڵی دنیا و نە مەوقیعییەتی تەشکیلاتی ڕێگرمان نەبوون بۆ ئەوەی دەست بدەینە ئەو کارە گەورەیە، بەڵکوو دار و نەدار و هەست و نیستی شەخسیمان خستە پێناو

مەسڵەحەتێکی گەورەتری سیاسی، ئەو جۆرەی کە پیشەی شۆڕشگێرانی راستەقینەیە و خۆشبەختانە لەم ئەزموونەدا رووسوور هاتینەدەر.

هاورێیان، دەسکەوتێکی دیکە یان بڵێین خاڵێکی بەهێزی دیکە لە مەسەلەی دەست پێکردنەوەی کاری سەربەخۆی کۆمەڵەی شۆڕشگێری زەحمەتکێشان، کە لە یەك ساڵ لەوە پێشەوە تا ئێستا بەردەوامە، ئەوەیە کە رێگە دەکاتەوە بۆ بەهێز کردنی راستەقینەی چەپی رادیکاڵ لە ئێرانیشدا. رێك بەپێچەوانەی ئەو ئیدیعایانەی کە نەیارانی کۆمەڵە، بەتایبەتی لەنێو حیزبی کۆمۆنیستی ئێراندا، دەیکەن، کۆمەڵەیەکی زەعیفی کەم جم و جۆڵی روو لەکزی هەرگیز ناتوانێ نەخشێکی لە بەهێز کردنی چەپی ئێراندا هەبێ، هەرگیز ناتوانێ تەوەریەکی پتەو و جێگەی متمانە بێ بۆ ئەوەی بەرەیەکی چەپ یان جەمسەر و قوتبێکی چەپ لە ئێران شکڵ بگرێ. راگرتنی قاڵبێك بەناوی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران کە پشت ئەستوور بە هیچ پێویستی‌یەکی سیاسی نەبێ، لەئەرکی رۆژانەی خۆیدا هیچ کارکردێکی سیاسی نەبێ و کەس نەتوانێ نیشانی بدا ئەو قاڵبە بۆچی هەیە، بەڵکوو تەنیا وەکوو رازاندنەوە و ماکیاجێك بێ بۆ رواڵەتی شتیکی دیکە، راگرتنی ئەم حاڵەتە ساختە و رووکەشە، هەرگیز ناتوانێ ببێتە پێگەیەکی واقیعی بۆ بەهێز کردنی چەپی ئێران.

وەختی خۆی لە ساڵانی ۱۳۵۸ و ۱۳۵۹ (رێکەوتی ۱۹۷۹ و ۱۹۸۰ی زایینی) و تا ماوەیەك دواتریش، تا ئەو کاتەی کە چەپی ئێران لەژێر فشاری کوشتاری بەکۆمەڵی رژیمی کۆماری ئیسلامی‌دا بەتەواوی لەیەك پرژ و بڵاو نەبووبوو، ئەو کات کۆمەڵە پێگەیەکی زۆر گەورەی بۆ هەموو هێزی چەپی ئێران پێك هێنابوو، وە ئەگەر وەختی خۆی پرۆژەیەك بەناوی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران ئەسڵەن ئیمکانی ئەوەی پەیدا کرد دەستی بدرێتێ و تا رادەیەك درێژە بەکاری خۆی بدا، تەنیا بەهۆی ئەو خاسییەتەی کۆمەڵەوە بوو. لەبەر ئەوە هاتنەدەری کۆمەڵە لە حیزبی کۆمۆنیستی ئێڕان نەك تەنیا بەزیانی چەپی ئێران نی‌یە، بەڵکوو بەم رێبازەوە کە هەیەتی دەتوانێ هاوپەیمانێك و پاڵپشتێکی زۆر بەکەڵکتر و گونجاوتر بۆ چەپی ئێران فەراهەم بکا. ئێمە دەبێ بتوانین ئەو راستی‌یە بۆ هەموو چەپی ئێران روون بکەینەوە. رێکخراوێك یان حیزبێك کە پەیوەندی لەگەڵ کۆمەڵگاکەی خۆی لەدەست داوە، گوێی بیستن و چاوی دیتنی نەماوە، لە چوارچێوەی نێوخۆی تەشکیلاتەکەی‌دا تەسك و قەتیس بۆتەوە و رۆژ بە رۆژ خەریکە کزتر دەبێ، وەها رێکخراوێك ناتوانێ بەسیرفی ئەوەی ناوێکی زلی لەخۆی ناوە جێگەی هیچ بروایەك و گۆچانی دەستی هیچ هێزێکی چەپ بێ لە داهاتووی ئێراندا. ئەگەر کۆمەڵە لەم پرۆژەدا کە دەستی پێکردووە بتوانێ بەعەمەلیش موفق و سەکەوتوو بێتە دەر، یانی بتوانێ بەکردەوە کرێکاران و کۆمەڵانی زەحمەتکێشی کوردستان و رای گشتیی

خەڵك و جەوانان و ژنان و رووناکبیران و ئەوانی تر بۆ لای خۆی راکێشێ و ئەو پێگەیەی شیاویەتی لەناوخۆی کوردستان پەیدا بکاتەوە، لەم حاڵە دایە کە زەمینەیەکی لەبارتر بۆ چەپی ئێرانیش دەخولقێتەوە و هەربۆیە پێم وایە کارەکەی ئێمە خێر و مەسڵەحەتی هەموو چەپی ئێرانیشی تێدایە.

بە بروای من، ئەگەر چی رەنگە تا ئێستا چەپی ئێران توانیبێتی تا رادەیەك نیگەرانی‌یەکانی خۆی وەلانابێ، بەڵام هێشتا ئەو تێگەیشتنە دروستەی کە پێویستە لەم بارەیەوە نییەتی. چەپی ئێران دەبێ بەروونی بزانێ نەك تەنیا لەبەر ئەوەی کورد میللەتێکی زوڵم لێکراوە، نەك تەنیا لەبەر خاتری ئەوەی بزووتنەوەی شۆرشگێرانەی گەلی کورد بزووتنەویەکی عادڵانە و قابیلی پشتیوانی‌یە، بەڵکوو هەروەها بەدەلیلی ئەوەی کە هێزێکی رادیکاڵ و چەپ لە پێشەوەی ئەو بزووتنەوە دایە، بەهێز کردنی ئەو بزووتنەوەیە و بەهێز کردنی کۆمەڵە لە روانگەیەکی ئەنترناسیۆنالیستی و سۆسیالیستیشەوە پێویستە. بەم دەلیلە ئەرکێکی سەرشانی چەپی ئێرانە کە پشتیوانی‌یەکی بێ‌ئەم لاولا و بێ‌رارایی لە کۆمەڵە بکات و پێم وایە هەر بەرنامە و سیاسەتێکی کە لە داهاتوودا لەگەڵ چەپی ئێران هەمان بێت، ئەگەر ئەمەی تێدا نەبێ ناقیسە و کەم و کووری هەیە.

یەکیکی دیکە لە دەسکەوتەکانی ساغ کردنەوەی کۆمەڵە ئەوەیە کە لەناو ریزەکانی خۆیدا جم و جوڵی سیاسی زیاد کرد، هەوڵ و تێکۆشان بۆ خوێندنەوە و تێگەیشتنی فیکری و سیاسی بردە سەر، هەوڵ دان بۆ بردنە سەری ئاستی وشیاری سیاسی زیاد کرد، تێکۆشەر بوون و فیداکاری و رەفاقەت و سەداقەتی جارێکی دیکە وەکوو میلاك و نۆرم لە ژیانی سیاسی کۆمەڵەدا هێنایەوە گۆرێ. دۆست و دوژمن دەزانێ کە ئێمە لەم بووارەش دا، یانی لەبوواری پرەنسیپەکانی کاری ناو تەشکیلاتیش دا زۆر دەسکەوتمان بووە، زۆر خۆمان هەڵبریوەتەوە لەو حیزبەی کە رەهبەری‌یەکەی هەموو سوننەتە شۆرشگێرانەکانی رابوردووی کردبوو بە گاڵتە و هەموو شتێکی کردبوو بە خۆویستی و قازانج پەرستی شەخسی و سات و سەودا کردن بە بیروباوەر و سات و سەودا کردن بە هەڵویستی سیاسی. ئێمە خۆمان لەو شێوەکارانە هەڵبریەوە و لە بوواری نێوخۆی رێکخراوییش دا دەتوانم بڵێم کەوتووینەتە سەر رێبازی دروست.

بەڵام با ئەوەش بڵێین کە لەم بووارەدا هێشتا زۆرمان رێگە ماوە کە بیپێوین. با بەراشکاوی‌یەوە بڵێین کە هێشتا نەمان توانیوە خۆمان بکەین بەو حیزبە شۆرشگێرە پۆڵایینە کە هەموومان دەزانین پێگەیشتنی مەرجی سەرکەوتنمانە. لە حالێکدا کە چینە دەسەڵاتدارەکان هەموو ئیمکاناتێکیان هەیە، سەرمایە و سەروەت و سامانیان بەدەستە،

دەزگای دەوڵەتیان بەدەستە، دەزگاکانی راگەیاندن بە ئەوانە، حیزبێکی شۆڕشگێڕ وەکوو ئێمە تەنیا بیروباوەری پتەو، رێبازی سیاسی دروست و رێکخستنمان هەیە. ئێمە دەبێ لە تێگەیاندن و لە رێکخستنی سەرچاوەی لەبن نەهاتووی هێزی خۆمان، یانی وەکوو ئۆژێن پواتیە دەڵێ: کۆمەڵی مەزنی زەحمەتکێش، تێبکۆشین. چەکی ئێمەش بۆ ئەو کارە حیزبی شۆڕشگێڕە، ئەو چەکە دەبێ لەگەڵ مەبەست و ئامانجەکانی خۆی گونجاو بێت، دەبێ تەیار بێ بە تێئۆری شۆڕشگێڕ و دەبێ لە شۆڕشگێڕانی تێگەیشتوو و خاوەن بیروباوەر پێك بێت کە بردنە سەری ئاستی وشیاری سیاسی بە ئەرکی هەمیشەیی خۆیان دەزانن. هەروەها بە دیسیپلینێکی پۆڵایین تەیار بێ کە هەمیشە بەوپەری بەدەربەستی و خۆنەویستی‌یەوە بۆ بەریوە بردنی دژوارترین ئەرکە سیاسی و رێکخراوەیی‌یەکان ئامادە بێت. دروست کردنی حیزبێکی وەها، یان باشتر ئەوەیە بڵێم کردنی کۆمەڵە بە وەها حیزبێکی شۆڕشگێڕ کە لە بیروباوەر و لە دیسیپلین دا پۆڵایینە، نموونەی شۆڕشگێڕی و خۆنەویستی‌یە، ئەرکێکی گەورەی سەرشانی ئێمەیە. دەروازە بەرووی دروست کردنی حیزبێکی ئاوا کراوەتەوە، بەڵام هەر وەکوو ئاماژەم پێکرد، ئیمە لەم بارەیەوە هەر لە سەرەتا داین. با ئەوەش بڵێم کە رەهبەریی کۆمەڵە، رەهبەریی داهاتووی کۆمەڵە هەرکەس بێت، دەبێ لەم مەیدانەدا پێشقەدەم و پێشەنگی هەمووان بێت.

ئەم بەشە لە قسەکانم کورت دەکەمەوە: دەڵێم کە تەنیا پرۆژەی ساغ کردنەوەی کۆمەڵە و سەرهەڵدانەوەی کۆمەڵەی شۆڕشگێڕی زەحمەتکێشانی کوردستانی ئێران بوو کە توانی ئاخرین پەیوەندە فیکری و سیاسی‌یەکانی ئێمە لەگەڵ رەوتی ناسراو بە کۆمۆنیزمی کرێکاری بۆ هەمیشە بپسێنێ، کۆمەڵە بەشێوەیەکی لێبڕاوانە لە نەخۆشی و سستی و چوونە پەراوێزەوە، لە سیس بوون و توانەوە رزگار بکا و، جارێکی دیکە بیکاتەوە بە پێشەنگ و ئاڵاهەڵگری بزووتنەوەی جەماوەری ستەم لێکراو لە ئاستی کۆمەڵگادا، جارێکی دیکە شانسی چەپ و سۆسیالیست لە کوردستانی رۆژهەڵات بژیێنێتەوە، ئاڵای کریکاران و زەحمەتکێشان و شۆڕشەکەی ئەوان بەرز کاتەوە و، ئومید بە هاتنە گۆری ئالتێرناتیڤێکی پێشکەوتنخواز ببووژێنێتەوە. ئەو پرۆژەیە بوو کە ویژدانە نوستووەکانی وەخەبەر هێنا، بێهیوایی‌یەکانی کرد بە ئومێد و بە هیوا، ماندوو بووەکانی ساڵەهای لەوەپێشی هێنایەوە خۆ، پەیوەندە پساوەکانی سەرلەنوێ لێك گرێ داوە، بێدەنگی و خۆخواردنەوە و سەرداخستنی، کە بەداخەوە لەم ساڵانەی دوایی‌دا لە زۆرشوێنی کوردستانی ئێران ببوو بە بەشی ئەوانەی لە تەیفی کۆمەڵەدا بوون، نەهێشت و لە جێگەی ئەوانە سەربەرزی و سەرودڵ خۆشی هێنایەوە گۆر، کۆمەڵەی هێنایەوە نێوەراستی شانۆی سیاسی کوردستان و، ئیمکانی ئەوەی فەراهەم

کرد کە بەرنامە و سیاسەتەکانی بچێتەوە نێو خەڵك و سەر زار و زمانان، دەیان و سەدان هەزار لە جەوانان و نەوجەوانانی کوردستان کە پێشوو تەنیا ناو و باسی کۆمەڵەیان وەکوو ئەفسانەیەکی دوور بیستبوو، لەگەڵ سوننەت و خەباتی کۆمەڵە ئاشنای کردن و ئارەزووی فیداکاری لە ریزەکانی کۆمەڵەی لە دڵی ئەوان دا هەڵگیرساند. ئەمن بەچاوی خۆم دیومە کەسانێك، بەتایبەت نەسلی جەوانێك کە لە شارەکانەوە بۆ ئاگاداری سیاسی یان بۆ گرتنی پەیوەندی دێنە لامان، ئەو فەرقەیان لەگەڵ چەند ساڵی رابوردوو هەیە کە ئەگەر کاری شۆرشگێرانەیان پێ‌نەسپێری، ئەگەر ئەرکی قورسیان پێ‌نەسپێری گلەییت لێ‌دەکەن، پێیان وایە بروات پێیان نی‌یە، یانی ئەم بزاڤە وەکوو جاری جاران ئامادەیی بۆ فیداکاری لەژێر ئاڵای کۆمەڵەی شۆرشگێری زەحمەتکێشان لە نێو جەماوەرێکی بەرینی ئەو جەوانانەدا خوڵقاندووە و پەرە پێداوە.

من لێرەدا لە باسی لێکدانەوەیەکی گشتی لە یەك ساڵ چالاکی و هەڵسوورانی سەربەخۆی خۆمان دێمە دەرەوە و بەعزێك لە بووارەکانی فەعالییەتی خۆمان لە ساڵی رابوردوو دێنمە بەر چاوی هاورێیان و یەکە یەکە زۆر بە کورتی باسی ئەوە دەکەم کە چیان تێدا کراوە، کەم و کووری‌یەکانیان چین و بەتایبەت لە داهاتوودا دەبێ چیان بۆ بکرێ. لە کۆتایی راپۆرتەکەشدا بە لێکدانەوەیەك لە وزعی سیاسی ئێران و ئەو ئەرکانەی لەبەرامبەر ئێمەدا قەرار دەگرێ، کۆتایی بە قسەکانم دێنم.

لە پێشدا لە کاری کۆمەڵە لە شارەکان، یان بڵێین لە تەشکیلاتی نهێنی لە شار و دێهاتەکانی کوردستانەوە دەست پێدەکەم. یەکێك لە دیاردەکانی ئەم یەك ساڵەی رابوردوو بووژانەوەی بەرچاوی کاری سیاسی و رێکخستنی ئێمەیە لە شار و دێهاتەکانی کوردستانی ئێران. من لێرە بە گونجاوی نازانم کە گوزارشێکی ورد لەسەر ئەم بەشە لە کار بدەم، بەڵکوو بە چەند خاڵی گشتی و چەند تێبینی لەم بارەیەوە اکتفا دەکەم.

رەنگە زێدەرۆیی نەبێ ئەگەر بڵێین لە ماوەی یەك ساڵدا کە بەسەر کاری ئێمەدا تێدەپەرێ، زیاتر لە دە ساڵی رابوردوو خەڵکمان چاو پێکەوتووە. ئەوەشمان لەبیر بێ کە ئەوانە بەشێکی زۆر پچووکن لەو خەڵکەی کە لە ناوخۆی ئێران بووژاونەتەوە و بەرەو کۆمەڵە هاتوون. یانی بە تەئکید دەتوانم بڵێم نەك یەك لە دە بەڵکوو یەك لە سەتی ئەو خەڵکەی کە بەرەو کۆمەڵە هاتوون ئێمە هێشتا چاومان پێیان نەکەوتووە. جگە لەوە، تەنیا ژمارەی ئەو کەسانەش کە دێن بۆ لای ئێمە شەرت نی‌یە، خاڵێکی گرینگ ئەوەیە کە نەوعییەتی ئەو کەسانە، ورەیان، گەرم و گوری‌یان، ئامادەیی‌یان بەکار و زۆر شتیان فەرقی کردووە، دیارە

ئەو قسانەش کە ئێمە پێیان دەڵێین زۆر لەگەڵ رابوردوو جیاوازە. با ئەوەش بڵێم ئەوانەش کە ئێمە دیومانتەوە، هەمووی بە هەڵبژاردنی خۆمان نەبووە، لەبەر ئەوە ئێمە نەمان توانیوە و نەمان ویستووە هەمیشە و لە هەموو مەوریدێکدا باشترین کادرەکانی ئەو بزووتنەوەیە ببینینەوە. تێیان دابووە سەرەتای کاری سیاسی‌یان بووە، بەڵام دەتوانێ وەك مشتێك نموونەی خەروار وەزع و فەزامان لە کوردستانی ئێران پێ‌نیشان بدا. ئێمە لەنێو تەیفی کۆمەڵە، لەنێو هەڵسووڕاوانی سیاسی، چ لەنێو ئەو نەسڵە قەدیمی‌ترەی کە سارد ببووەوە، دڵسارد ببووەوە، ئومیدێکی نەمابوو و ئێستا بووژاوەتەوە و هەروەها لەنێو نەسلێکی تازەدا کە ئێستا پێ دەنێتە مەیدانی خەباتی سیاسی و رێکخراوەیی، خەڵکمان دیوەتەوە و ئەوانەی بەتایبەتی لەنزیکەوە پەیوەندی‌یان بەم کارەوە بووە دەزانن ئەو پەیوەندی‌یانە چەند و چۆن بوون.

کە دەڵێم پەیوەندیمان زۆر بووە با هەر لێرە تبصرەیەکی لەسەر دانێم: من بە بەراورد لەگەڵ ئەو رکود و سستی جاران دەڵێم زۆرە و رەزایەتی لێ‌دەردەبرم، دەنا هێشتا زۆر دوورە لەوەی کە کۆمەڵە دەبێ هەیبێ. تەشکیلاتی کۆمەڵە، نەك تەنیا بە رێکخستنی نهێنی بەڵکوو بە سیاسەت، بە نفووزی جەماوەریی و هەروەها بە پتەو بوونی رێکخراوەکانی، دەبێ سەدان قات لەوە گەشەدارتر بێت و ببێتە یەکەم رێکخستنی کوردستان. ئەسڵەن بۆ نابێ کۆمەڵە جێگەی حیزبی سەرەکی و یەکەمی کوردستان بۆخۆی مسۆگەر بکا؟ کێ دەڵێ باڵی چەپ لە کوردستان ناتوانێ و نابێ بەمەودایەکی زۆر هەموو رەوتەکانی دیکە بەجێ بهێڵێ؟ توانایی و زەرفییەتی فیکری و سیاسی کۆمەڵە ئەو ئیمکانەمان پێ‌دەدا، دروستیی رێبازی سیاسی کۆمەڵە ئەو مەودایەمان پێ‌دەدا. جەزابییەتی سیاسەت و رێباز و مێتۆدی کاری کۆمەڵە بۆ تێکۆشەرێکی ئەم سەردەمەی ئێمە، بۆ سەدان هەزار و بگرە میلیۆنەها جەوانی کوردستان زیاترە، بۆ کرێکاران قسەی زیاترمان پێیە، بۆ ژنان، بۆ لاوان، بۆ رووناکبیران، بۆ مەسەلەی نەتەوەیی، ئێمە قسەی زیاترمان پێیە. ئێمە حیزبی داهاتووی کۆمەڵگای کوردستانین کە گەشە کردنی کۆمەڵایەتی و سیاسی زەمینەمان لێ ناستێنێتەوە بەڵکوو زەمینەی زیاترمان دەداتێ. هەر بۆیەش جێی خۆیەتی ئەو ئامانجە سیاسی‌یە لەبەر پێی خۆماندا دابنێین، بەڵام دیارە ئێمە شێوەی خۆداسەپاندن و پاوانخوازی رەت دەکەینەوە و رێگە و شێوەی سیاسی و دێمۆکراتیکی خۆمان بۆ گەیشتن بەو ئامانجە هەیە. لەهەرحاڵدا، مەبەستم ئەوە بوو کە لەچاو وەها داهاتوویەك ئێمە هێشتا هیچمان نی‌یە، شتێکی ئەوتۆمان نی‌یە، بەڵکوو دەتوانین لەچاو رابوردووی ئەم چەند ساڵە وەکوو کرانەوەی دەروازەیەك باسی بکەین.

سەرەتا، سەروبەندی بەستنی کۆنفرانسی ساغ کردنەوەی کۆمەڵە و بەدوای ئەوەش دا تا چەند مانگێك، دەتوانم وەکوو قۆناغێك نێوی بەرم و بڵێم قۆناغی ساغ بوونەوە و ساغ کردنەوە بوو. زۆرێك لە کەسان، لە شارەکانی کوردستانەوە دەهاتن، بۆ لای ئێمەش دەهاتن، بۆ لای حیزبی کۆمۆنیستی ئێرانیش دەچوون. با ئەوەتان پێبڵێم سەرەتا زۆر کەس بەو جیایی‌یە ناەرحەت و عاجز بوون، چونکە پێیان وابوو کۆمەڵەی تێدا زەعیف دەبێ، هەرچەند لەهەمان حاڵدا جۆرە هیوایەکیشیان بوو کە رەنگە ئەو کارە بە چاك بگەرێتەوە. لەهەرحاڵدا، لەو چەند مانگە سەرەتایی‌یەدا ئێمە زۆر بە خەست و خۆڵی کاری ئەسڵیمان ئەوە بوو کە لەسەر مەسەلەی ساغ کردنەوە کار بکەین، تەوزیحی بدەین کە بۆ ئەم جیایی‌یە لە حیزبی کۆمۆنیستی ئێران پێویست بووە، تەوزیحی بدەین رێبازی ئێمە چی‌یە، داهاتوومان چی‌یە، هەم لە سیاسەت و هەم لە مەسائیلی ناوخۆیی رێکخراوەیی‌دا ئێمە تەوزیحی زۆرمان بۆ ئەوان دا. دەتوانم بڵێم بەگشتی و سەرجەم ئێمە لەم بووارەدا سەرکەوتنی گەورەمان بەدەست هێنا. زۆرێك لەو کەسانە، ناڵێم هەمووان، بەڵام بە تەئکید زۆرایەتی‌یەکی زۆر باڵا لەوانەی کە سەری هەردووك لامانیان دا بەلای ئێمە دا ساغ بوونەوە، بەتایبەتی هەرچی زەمان تێپەری رەوتی ئەم پرۆسەیەش خێراتر بوو.

دوای ماوەیەك ئێمە هەستمان بەوە کرد کە بڵاوکراوەی ئێمە کەم بڵاو دەبێتەوە، هەر بۆیەش هەوڵێکمان دا لە شارە جۆربەجۆرەکانی کوردستان، نووسراوەکانمان، تراکتمان، راگەیاندنەکانمان، نشریەمان بڵاو بکرێتەوە. دەتوانم بڵێم لەم بووارەشدا ناسەرکەوتوو نەبووین و بەتایبەت لەچاو ساڵانی رابوردوو ئێگجار زۆر شتمان بڵاو کردۆتەوە، بۆ زۆرێك لە رۆژەکان و بۆنەکان و سووژەکان ئێمە شتمان بڵاو کردۆتەوە: لە دژی اعتیاد، بۆ راگەیاندنی ساغ کردنەوەی کۆمەڵە، بۆ بیست و شەشی رێبەندان رۆژی کۆمەڵە، بۆ رۆژی ژنان، بۆ نەورۆز، بۆ هەوەڵی مانگی مەی، بۆ رۆژی ٣١ی جۆزەردان رۆژی پێشمەرگەی کۆمەڵە، بۆ تەحریمی هەڵبژاردنی سەرکۆماری، رەنگە هەموویم بەباشی لەبیر نەمابێ، بۆ زۆر بۆنەی ئاوا شتمان بڵاو کردۆتەوە و لە ئاستێکیشدا ئەو کارەمان کردووە کە، تا ئەو جێگەیەی من بزانم و لێی ئاگادار بم، لە ساڵەهای ساڵ لەوە پێشەوە بەو ژمارە و میزانە لە شارەکان شت بڵاو نەبۆتەوە.

نوکتەیەکی جالب لێرەدا کە دەتوانێ وەزعی بزووتنەوەکە و ئامادەیی خەڵکمان پێ نیشان بدا ئەوەیە کە هەموو ئەو ژمارە و تیراژە لێرەوە نەچۆتەوە، بەشێکی زۆر لەوانە لەلایەن خودی خەڵکەوە لەبەریان گیراوەتەوە. لەبیریشمان نەچێتەوە کە خەڵك ئێستا فەقیرن، وەکوو جارانی بیست ساڵ لەوە پێش نی‌یە کە هەموو کەس پاشەکەوتی هەبێ، خەڵك ئێستا لەچاو

جاران زۆر هەژار بوون و ئەوانەش کە لەگەڵ ئێمەن مەعموولەن توێژە هەژارەکانن، بەو حاڵەشەوە و بە هیممەت و فیداکاری شەخسی خۆیان هەم لە تەکسیر و هەم لە بڵاو کردنەوەی‌دا تۆڕپك دەست بەکاربووە کە ئێمە هەر ناشیناسین.

ئێمە هەروەها هەوڵمان داوە بۆ تێگەیشتن و ناسینی مەسائیلی فیکری و عەمەلی تێکۆشەرانی ئێستای کوردستانی ئێران. هەوڵمان داوە گیروگرفتی فیکری و سیاسیان بناسین و بزانین ئێمە چۆن دەبینن، پەیوەندیان لەگەڵ ئەم بزووتنەوی ئیسلاحاتە کە ئێستا لە ئێران هەیە، لەگەڵ رەوتی لیبرالی، لەگەڵ رەوتەکانی دیکە کە لەلایەن حیزبەکانی دیکەوە نوێنەرایەتی دەکرێن، چی‌یە و تێگەیشتنیان لەوان چۆنە؟ ئاستی تەجروبە و لێزانی‌یان لە کاری تەشکیلاتی نهێنی‌دا چەندەیە؟ هەوڵمان داوە کە ئێمەش لە ئەوان بگەین و لەم رێگەیەوە ئێمەش زۆر شت لەوان فێر بووین. هەروەها تا تارادەیەکیش لە کار پێ‌سپاردن و رێکخستنی کارەکانیش دا هەوڵمان داوە.

سیاسەتێك کە دەتوانم بڵێم لە کاری ئەم دەورەدا لەبەر چاومان بووە، بار هاتنی هەڵسووراوان لە پرۆسەی تێکۆشانی خۆیاندا بووە، ئەوەی کە دەبێ لە کوورەی تێکۆشانی خۆیان لە شوێنی کار و ژیان و هەڵسوورانی خۆیاندا قاڵ بن و لەوێدا پێ‌بگەن. لە پرۆسەیەکی وەها دایە کە وردە وردە ئەوانەی شایستگی‌یان زۆرترە، قودرەتی رەهبەری‌یان زۆرترە دەتوانن بێنە سەر، یانی جۆرێك سیاسەتی هەڵبژاردنی تەبیعی، یان باشترە بڵێین هەڵبژاردن لە پرۆسەی تێکۆشانمان بۆ هەڵسووراوان و لایەنگرانی خۆمان رەچاو کردووە. لەجیاتی ئەوەی ئێمە لەسەرەوە خەڵکیان بۆ دیاری کەین، لێگەراوین لەپرۆسەی تێکۆشانی عەمەلی‌دا تەجروبە کۆ کەنەوە، زانست کۆ کەنەوە و بێنە روو.

خاڵێکی دیکەی کە هەمیشە هانمان داون بیکەن ئەوەیە کە تەنیا لە چوارچێوەی رێکخراوەی خۆیان و سرت و خورتی نێو خۆیان نەمیننەوە، بەڵکوو هەوڵ بدەن ببن بە کادری راستەقینەی بزووتنەوەی جەماوەری، هانمان داون کە لەنێو خەڵك دا کار بکەن، بەتایبەت لەم دەورەیەدا هەرچەندی مومکینە لەکاری جەماوەری، لەکاری فەرهەنگی، لە کاری اتحادیەیی، لەکاری رێکخراوە جۆربەجۆرەکان، لەکاری عەلەنی، لەم جۆرە کارانە خۆیان نزیك کەنەوە. تەشکیلاتی ئێمە نابێ جەماعەتێکی سەرلە قالان خستووی سرت و خورت کەری بێ‌خەبەر لە بزووتنەوەی خەڵك بن، ئەمە مودیلی پێشووی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران بوو، ئەو مودێلە تەواو بوو. کادری تەشکیلاتی ئێمە دەبێ دەقیقەن لە پرۆسەی خەبات و بزووتنەوەی جەماوەری‌دا پەروەردە بێ و ئێمە ئاوامان هەنگاو هەڵگرتووە.

لەپاڵ هەموو ئەوانەشدا ئێمە مەجمووعەیەکمان کەم و کووری هەیە کە هەر بەکورتی ئیشارەی پێدەکەم: پێش هەموو شتێك ئیمکاناتی ماددیمان بۆ ئەو بەشە لە تەشکیلات ئێگجار زۆر کەمە، ئەمەش بەحیسابی گلەیی ئۆرگانی نالێم، سەرجەم توانیومانە هەر ئەوەندە بۆ ئەم بەشە تەرخان بکەین. جێگەی خۆیەتی کە وێرای باشتر کردنی وەزعی مالی کۆمەڵە، سەهمێکی زۆر زیاتر و جێگەیەکی زۆر بەرجەستەتر و باشتر لە جاران لەم بارەیەوە بۆ ئەم بەشە لە کار تەرخان بکەین.

هەروەها کادر و هێزێکی ئینسانی کە بۆ ئەو بەشەمان تەرخان کردووە هێشتا کەمە، لە ئاستی خۆیدا نییە، فریا ناکەوێ. ئەم دەورەی ئەخیری کە من بەرپرسی ئەو کارە بووم، دەتوانم بڵێم بە هەوڵی هەموو ئەو هاورێیانەی کە لەم بەشە کاریان کردووە و زەحمەتیان کێشاوە، ئەوەندەمان بۆ کراوە کە شەپۆلێك کە بەرەو لای ئێمە دێت لەکیسی نەدەین، ئەگەر ساغ کردنەوەیەکی دەوێ بیکەین، ئەگەر وەختی کار پێسپاردن و کاری عەمەلی هاتووە بیکەین. بەڵام هێشتا بەباشی بەسەر کاروباری هەڵسوورانی نهێنی لە ناوخۆی کوردستان سوار نین و نەمان توانیوە وەکوو ناوەندێکی رەهبەری، بە ئیبتیکار و بەرنامەی خۆمان بەرێوەی بەرین. ئیمکاناتی ماڵی و هەروەها کادر و هێزی ئینسانی تەرخان کراو بۆ ئەو بەشە لەوە کەمترە کە بتوانین ئەو شەپۆلە گەورەیە و ئەو ئێنێرژییە فراوانە کۆنترۆڵ کەین و بیخەینە گەر. چارەسەر کردنی ئەم کەم و کوورییە، تەگبیری خێرای دەوێ.

موشکیلێکی دیکەمان ئەوەیە کە بەتایبەت بەشی گەنج و تێکۆشەرانی تازەساڵتر، تەجرەبەیان لەکاری خۆیاندا کەمە. هەروەکوو چۆن پێشمەرگەی ئێستای کۆمەڵە، سەرەرای هەموو هەوڵ و تێکۆشانی، تەجرەبەی ئەو پێشمەرگە قەدیمییەی کۆمەڵەی نییە کە قاڵبووی سەدان دەرگیری و ئاڵوگۆر و بەسەرهات بوون لە ژیانی فەردی و جەمعی خۆیاندا، چ ناو خەڵك و چ لە ژیانی پێشمەرگانەدا، هەر بەم جۆرەش بەشی تازەکارتری هەڵسووراوانی ئێمەش لە ناو ئێران عەینەن ئەو کەم و کوورییەی هەیە. یانی تەجروبەی پێویستی نییە و خۆپاراستن و نهێنیکاریشی کەمە. ئێمە ئەم بەینە هەوڵێکی دائیمیمان لە گەڵ ئەو هاورێیانە ئەوە بووە کە لەم بارەیەوە قسەیان لەگەڵ بکەین و داوای بەرێوەبردنی نهێنیکارییان لێبکەین.

بەڵام لەپاڵ هەموو ئەهمیییەتی فێربوون و بەکار بردنی ئوسووڵی نهێنیکاریدا، نابێ لەبیرمان بچێتەوە کە ئەم دیاردەیە تەنیا ناگەرێتەوە سەر جەوان بوون و کەم تەجرەبە بوونی هەڵسووراوانی ئێمە، بەڵکوو هۆیەکەی لە ئاستێکی گەورەتردا گۆرانی فەزای سیاسی و هاتنە ئارای دەورەیەکی سیاسی تازەیە لە ئێران و لە کوردستاندا. بەگشتی خەڵك نەترسترن، بوێرترن، هەموو کەس لە تەلیفوندا قسە دەکا، هەموو کەس لە خیابان، لەنێو تاکسی، لە

کووچە و کۆڵان قسە دەکا و شێوەکاری نەسلی تازەی هەڵسووڕاوانی ئێمەش تا رادەیەك رەنگ دانەوەیەکی ئەم وەزعە گشتی‌یەیە. هەروەها بەپێویستی دەزانم جارێکی دیکەش دووپاتی بکەمەوە کە هەڵسووڕاوی ئێمە لە شارەکان نابێ لەژێر ناوی ئەوەی کە خۆی لە پۆلیس دەشارێتەوە، فەردێکی کزی بێلایەنی دوور لە بزووتنەوە بێ، بەڵکوو دەبێ لە عەینی حاڵدا بەژیری و وریایی‌یەوە بزانێ چلۆن خۆی بەپۆلیس و ئیتیلاعاتەوە نادا و چۆن کارەکانی خۆی دەکا بەبێ ئەوەی دەگیر بکەوێ.

ئەوەش دەزانن کە لە نهێنی‌کاری تەشکیلاتی‌دا ئێمە هەمیشە دوو لایەنمان هەیە: لایەنێکی ئەو کارە بەشی فەننی و زانست و مەهارەتێکە کە دەبێ بە تەمرین و تەجروبە فێری بی و سەلیقە و لێزانینی ئەو کارە لای خۆت کۆ کەیەوە. بەشێکی دیکەشیان شەبەکە و تۆری پەیوەندی‌یەکی بەرینی جەماوەری‌یە کە تۆ لەنێو ئەو دەریای خەڵکەدا دەشارێتەوە.

یەکێکی دیکە لە کەم و کووری‌یەکانی بەشێك لە هەڵسووڕاوانی ئێستامان، کەم بوونی ئینسیجامی سیاسی و ئیدیۆلۆژیکیانە. هێشتا هاوخەتی کامڵ لەنێویاندا نی‌یە، بیرکردنەوەی جۆراوجۆر و هێندێك جار لار و لوێر کەم نی‌یە لە ناویاندا. تەنانەت بەعزێك لەوانەی بەناوی هەڵسووڕاو دێن و پەیوەست دەبن بە کۆمەڵە و ئامادەیی خۆیان بۆ کار نیشان دەدەن، مێژووی کۆمەڵە ناناسن و لەراستی‌دا لەباری فیکری‌یەوە ئاوێتەیەکن لە مارکسیزم و لیبرالیزم. هەڵبەت بەبروای من نابێ لەم سەردەمەی ئێستادا لەم بارەیەوە زۆر سەختگیر بین، نابێ فەورەن هەڵبەزینەوە و لە زەوقیان بدەین. دەبێ ئەوەڵ پەیوەندی هاورێیانە و گەرم و گوڕیان لەگەڵ دابمەزرێنین، قسەکانیان گوێ بدەینێ و سەرنجیان بۆ لای خۆمان راکێشین، لە پرۆسەی کار کردن و گەشە کردنی خۆیاندا بەکاووخۆ قسەیان لەگەڵ بکەین و رێبازی سیاسی دروستیان بۆ تەوزیح بدەین.

خاڵێکی کەم و کووری دیکەی ئێمە لەم بووارەدا، زەعیف بوونی ئیرتیباتاتمانە. دەتوانین بڵێین لەچاو پێشوو باشە، بەڵام بەهیچ جۆر لە ئاستی پێویستدا نی‌یە..... یەکێك لە بەرهەمەکانی تری ئەوەیە کە هێشتا گۆڤار و بڵاوکراوەکانی ئێمە لەو ئاستەدا کە پێویستە و بەو رێك و پێکی‌یە کە پێویستە بڵاو نابێتەوە و زۆر شتی تریش.......

بەڵام بە هەمووی ئەوانەشەوە بەدڵنیایی‌یەوە دەتوانین بڵێین کە بە دوای ساڵەهای ساڵ رکود و کزی لەم بووارەدا، دەروازەی کارێکی گەورەی سیاسی – تەشکیلاتی لە ناوخۆی کوردستان بەرەورووی کۆمەڵە کراوەتەوە.

مەیدانێکی دیکەی هەڵسوورانی یەك ساڵی رابوردوو، کاری ساغ کردنەوە و پەرە پێدانی هێزی پێشمەرگەی کۆمەڵەیە، ئەو بەشە لە تەشکیلات کە هێشتا بەعزێك جار بەهەڵە پێی دەگوترێ "تەشکیلاتی عەلەنی". یەکێك لەو کارانە کە ئێمە کردمان، سەروسامان پێدان و رێکخستنی بەشی هێزی پێشمەرگە و تەشکیلاتی پێشمەرگە و دامەزراندن و خستنەوە گەری فێرگەی پێشمەرگایەتی بوو. دیارە لەو وەختەوە ئێمە فێرگەی پێشمەرگایەتیمان کاری کردووە، هاورێیانی جۆربەجۆری ئێمە کە لەوێ بوون زەحمەتێکی زۆریان کیشاوە کە جێگەی رێز و پێزانینە. بەڵام هەر لەسەرەتاوە هەستمان دەکرد پێداچوونەوەیەکی جیدی بەسەر ئامووزشی سیاسی و نیزامی ئێمە پێویستە. ماوەیەك لەوە پێش کۆمیسیۆنێکمان لە کۆمیتەی ناوەندی بۆ لێکۆلینەوەی ئەو بەشە دانا کە دەسکەوتی باشیشی بوو و بیرکردنەوەکانی کرد بەیەك و بەعزیك بەلگەنامەشی لەم بارەیەوە تەهییە کردووە. کاروباری کۆنگرە مەجالی نەدا کە ئەو کارە بەتەواوی جێبەجێ و پیادە بکرێ و دەمێنێتەوە بۆ کۆمیتەی ناوەندیی داهاتووی هەڵبژێردراوی ئەم کۆنگرەیە کە ئەو سیاسەتانە لەگەڵ بەرپرسانی ئەو بەشە بێنێتە گۆڕ و دوایەش بۆ هەموو تەشکیلات تەوزیح بدرێ و پیادە بکرێ.

تا ئەو جێگەی کە دەگەرێتەوە سەر ئێمەی کۆمیتەی ناوەندیی پێشوو، بەبروای ئێمە ئەم پێداچوونەوە بە کاری وەرگرتن و فێرکردن و راهێنانی پێشمەرگە دەبێ لە خزمەت ئەوە دابێ کە لە گوزینش و هەڵبژاردندا باشترینەکان هەڵبژێرین، فێرکردنمان لە زەمینەی سیاسی و نیزامی‌دا ئەمرۆیی و گونجاو لەگەڵ هەل و مەرجی ئێستای خۆمان لێبکەین و بار هێنانی پێشمەرگەی تازەی کۆمەڵەش بەرهەمەکەی ئەوە بێ کە رووحی فیداکاری و شۆرشگێری، بالاٌتر دانانی کۆمەڵە لە هەموو قازانج و دەسکەوتێکی شەخسی، خزمەت کردن بە کرێکاران و زەحمەتکێشان، ئامادەیی بۆ هەڵسوورانی ماندوویی‌نەناسانە و دڵسۆزانە لەرێزەکانی پێشمەرگەی کۆمەڵەدا بەباشترین نەوع لە مێشك و زەینی ئەواندا بچەسپێ و دەروازەیەکیش بکاتەوە بۆ ئەوەی بە فێربوونی سیاسی عەلاقەمەند بن و لە داهاتوودا بتوانن لەباری وشیاری سیاسی‌یەوە ئاستی خۆیان بەرنە سەرێ.....

یەکی دیکە لە کارەکان کە لە ساڵی رابوردوودا کراوە، بریتی‌یە لە دامەزراندن و خستنەگەری ئۆرگانەکان کە تارادەیەکی زۆر چۆتە پێش و هەمووتان لێی ئاگادارن و منیش بە پێویستی نازانم کە لەسەر وردەکاری‌یەکانی برۆم. بەڵام ئێمە لەو بروایە داین کە کۆمیتەی ناوەندیی داهاتوو بەدوای ئەم کۆنگرەیەدا دەبێ سەرجەم پێداچوونەوەیەك بە هەموو ئۆرگانەکان و هەموو بووارەکانی کاری ئەم بەشە لە تەشکیلات دا بکات.

یەکێك لەو کەم و کووڕی‌یانە کە لەم بەشەدا نەکرا لە ماوەی یەکساڵەی پێشوودا بەشێوەی گونجاو جوابی پێ‌بدرێتەوە، ئامووزشی نێوخۆیی‌یە. ئێمە ئەو بەشەمان زۆر زەعیفە، چ ئامووزشی سیاسی چ ئامووزشی نیزامی. ئەوانەی کە لە فێرگەی پێشمەرگایەتی دێنە دەر بۆ ماوەیەك لەگەڵ بۆشایی‌یەك بەرەوروو دەبن و تەئسیری چاك وەر ناگرن. دەبێ هەوڵ بدرێ کاری فێرکردنی سیاسی و نیزامی وەکوو کارێکی بەردەوامی لێ‌بێت و بەین بەین دەورەی دیاری‌کراوی بۆ دابندرێ. دەبێ بتوانین دەورەیەك دوای ئەم کۆنگرەیە لە فرسەتی موناسب دا بۆ پەروەردە کردنی کادر دابمەزرێنین کە لە ساڵی پێشوو لەبەر سەرقاڵی زۆر و کەمی کادری مامۆستا بۆمان بەرێوە نەچوو.

هەروەها دەبێ پەیوەندی ڕەهبەری لەگەڵ ئەم بەشە لە تەشکیلات و دیالۆگ و کۆبوونەوە لەنێوانیاندا زۆرتر بێت. ماوەی رابوردووش بەپێی توانا هەوڵ درا، بەڵام هێزی ڕەهبەری ئەوەندە زۆر نەبوو و سەرقاڵی‌یەکان ئەوەندە زۆر بوون کە نەی هێشت ئەو کارە بەو چڕوپڕی‌یەی کە پێویستە بەئەنجام بگا.

یەکی دیکە لە پێویستی‌یەکانی ئێمە ئەوەیە کە جێگامان تەنگە، پێویستە ئوردوگایەکی دیکە دابمەزرێنین کە لە فیکری‌دا هەین و هەنگاوە سەرەتایی‌یەکانیشمان بۆ هەڵگرتووە.

هاورێیان، بەشێکی تر لە فعالییەتی ئێمە کاری هەڵسووڕانی کۆمەڵە لە دەرەوی وڵاتە. قۆناغی یەکەم لە پێش جیابوونەوەی کۆمەڵە و سەروبەندی کۆنفرانسی ساغ کردنەوەی کۆمەڵە و بەدوای کۆنفرانسیشدا تا ماوەیەکی چەند مانگی، دەتوانین نێوی بنێین قۆناغی باس و موناقەشەی سیاسی بۆ دیفاع لە هەڵویستەکانی کۆمەڵە و جواب دانەوە بە هێرشەکانی‌حیزبی کۆمۆنیستی ئێران و جواب دانەوە بە پرسیارەکان و نیگەرانی‌یەکان و ئیسباتی هەقانییەتی کارەکەی کۆمەڵەی شۆڕشگێری زەحمەتکێشانی کوردستانی ئێران و سەرجەم ڕاکێشانی ڕای گشتی بۆ لای خۆمان. ئەگەر ئەمە بە قۆناغێك دابنێین، دەتوانین بڵێین کە ئێمە بێگومان تێیدا سەرکەوتوو بووین. بەگوێرەی گوزارشی هاورێیانمان لە دەرەوەی وڵات، لەهەموو شوێنێك بێجگە لە شاری ستۆکهۆڵم ئێمە وەزعمان لەناو خەڵك و لەناو تەیفی کۆمەڵەدا بەرادەیەکی زۆر لە نەیارانمان چاکترە و، بەراشکاوی‌یەوە دەتوانین بڵێین لەباری سیاسی‌یەوە پرۆژەکەمان لای بەشێکی بەرچاو لە خەڵك و هەڵسووڕاوانی سیاسی و بەتایبەت تەیفی کۆمەڵە چەسپاوە. گەرچی ئەمە بەو مەعنایە نی‌یە کە لەبواری ڕۆشن کردنەوە و ساغ کردنەوەدا کارێك نەماوە بیکەین و هەموو شتێك کۆتایی پێ‌هاتووە، گەرچی ئەم کێشەیە

جارێ درێژەی هەیە، بەڵام تا ئێستا ئێمە لەباری سیاسی‌یەوە لایەنی براوە بووین. دیارە ئەمەش بە زەحمەت و هیممەت و خۆماندوو کردنی زۆرێك لە هاورێیانمان بەدەست هاتووە کە جێگەی سوپاس و پێزانینە.

بەڵام کە دێتە سەر دامەزراندنی رێکخراوێك و شێوەکارێك کە بۆ هەڵسوورانی حیزبێکی وەکوو کۆمەڵە، بەو مەبەست و ئامانج و هەدەفانە کە بۆخۆی داناوە، گونجاو بێت، دەبێ ئیعتیراف بکەین کە ئێمە هێشتا لەسەرەتا داین. هێشتا زۆر شت لەبارەی چۆنیەتی و شێوەی کارمان لە دەرەوەی وڵات، نەوعی رێکخراومان لە دەرەوەی وڵات، ئامانجە دیاریکراوەکانمان لەو بووارەدا، ماونەتەوە کە جوابیان پێنەدراوەتەوە، هێشتا سەرلێشێواوی و چەند مودێلی لەکاری ئێمە لە دەرەوەی وڵاتدا وجوودی هەیە.

یەکێك لەو کارانەی کە لەسەر کۆمیتەی ناوەندیی داهاتوو فەرزە، بریتی‌یە لەوەی کۆبوونەوەی تێروتەسەل بکا، وە ئەگەر بتوانێ دەعوەت لە خەڵکانێکی لێزان و لە عەلاقەمەندانیش بکا، تا ئێمە بەتەواوی لەسەر شکڵ و شێوە و چۆنیەتی و ئەهدافی کارمان لە دەرەوەی وڵات ساغ دەبینەوە و بەرهەمەکەشی بکا بە بریار و رێنوێنی‌گەلێك کە لەسەر ئەو ئەساسە هەموو رێکخراوی ئێمە لەدەرەوەی وڵات بکەوێتە گەر. بۆ نموونە، نوێنەرایەتی کۆمەڵە لە دەرەوەی وڵات دەبێ زۆر لەوە بەهێزتر بکرێت.

پەیوەندی‌یەکانی دەرەوەی کۆمەڵە، چ پەیوەند لەگەڵ رێکخراوە کرێکاری و چەپەکانی دەرەوەی وڵات و دنیا، چ پەیوەندی دیپلۆماسی، چ ئەو جێگایەی کە ئێمە لەگەڵ راگەیەنە گشتی‌یەکان و رادیۆ و چاپەمەنی و رۆژنامەکان پەیوەندی پەیدا دەکەین، چ ئەو جێگایەی لەگەڵ رێکخراوە خێرخوازەکان یان هەر لایەنێکی گونجاو لەتەك سیاسەت و پرەنسیپەکانی خۆمان بۆ بەدەست هێنانی ئیمکاناتی ماددی تەماس دەگرین، هەمووی ئەوانە دەبێ چالاکی‌یەکی ئێگجارتر زۆر بەخۆیەوە ببینێ و بەتەواوی ئاوەدان بکرێتەوە. هاورێیان، ساڵەهای ساڵ بوو نێوی کۆمەڵە لەسەر ئەو راگەیەنە گشتی‌یانە کوێر ببووەوە، ئێستاش هەر ئەو بۆشایی‌یە پرنەکراوەتەوە. کۆنفرانس دەگرن لەسەر مەسەلەی کورد، ئەوەی دەعوەتی نەکەن کۆمەڵەیە.... دەبێ کارێکی وا بکەین کە کۆمەڵە لەم بووارەدا بەتەواوی مانا ببووژێتەوە و وەکوو حیزبێکی رابەری بزووتنەوەی گەلی کورد لە کوردستانی ئێران ببێتە پای سابیتی هەموو کۆبوونەوەیەکی گەورەی جیهانی و ناوچەیی لەسەر مەسەلەی کورد. ئێمە لەم رێگایەوە دەبێ بتوانین دەنگی بزووتنەوەی رەوای خەڵکی کوردستان بە هەموو دنیا رابگەیەنین. کۆمەڵە لەهەمان حاڵدا کە لەباری جیهان بینی و وابەستەگی چینایەتی خۆیەوە حیزبی کرێکارانە، نوێنەری گەلی کوردیشە لە بزووتنەوەکەی خۆیدا و دەبێ بەم عینوانە لە

ئاستی جیهانی‌دا خۆ بنوێنێ و بەو عینوانە بتوانێ ڕێگەی خۆی بکاتەوە بۆ هەموو شوێن و کۆڕ و کۆمەڵێکی نێونەتەوەیی کە لەسەر ئەو مەسەلەیە کار دەکەن یا قسەیەکیان هەیە لەسەری.

ئەوەش بڵێم کە هەموو ئەو کارانە و بەگشتی هەموو کار و هەڵسووڕانی ئێمە لە دەرەوەی وڵات، هەر وەکوو تەجروبەی ئەم دەورەیەش نیشانی دا، دەبێ پەیوەندێکی نزیکی هەبێ لەگەڵ سەرجەم ئەرکەکانمان و لەخزمەت سیاسەت و هەڵسووڕانی کۆمەڵە بەگشتی دابێ و، لەباری ڕێکخراوەییشەوە ئەو کۆمیتە یان کۆمیتانەی کە لە دەرەوەی وڵات هەمانە دەبێ ڕاستەوخۆتر سەر بە کۆمیتەی ناوەندیی کۆمەڵە لە کوردستان بن و وەکوو هەر بەشێکی دیکەی تەشکیلات لەژێر چاوەدێری‌یەکی زۆر نزیکتر دابن لە چاو ئەوەی کە لە ساڵی پارەکە بوون.

ئاخرین شتێکیش کە پێم وایە دەبێ لە تەشکیلاتی دەرەوەماندا بکرێ، هەر وەکوو دەبێ لە هەموو کۆمەڵەدا بکرێ، ئەوەیە کە هەم ئاستی چالاکیمان و هەم ئاستی تێکۆشەر بوونمان بچێتە سەر. لەراستیشدا لە ساڵی ڕابوردوودا چۆتە سەر، فەرقی بەرچاوی کردووە، ئەو سستی و خەواڵوویی و هیچ نەکەری و قسەزلیی جاران، ئەو دووری و بێ‌وازی سیاسی و خۆتینەگەیاندنەی جاران، کە پێناسەیەکی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران لە دەرەوەی وڵات بوو، بەراستی لەکاری ئێمە لە دەرەوەی وڵاتدا کەم بۆتەوە. تۆزێك لەو مەیدانەدا خۆمان هەڵبریوەتەوە، بەڵام لەو بڕوایە دام تەشکیلاتی ئێمە لە دەرەوەی وڵات و هەڵسووڕانی ئێمە لە دەرەوەی وڵات دەبێ مەودایەکی زۆر زیاتر لەگەڵ ئەو سستی‌یە بگرن، ئاستی چالاکیمان دەبێ زۆر لەوە زیاتر بچێتە سەرێ، هەروەها ئاستی تێکۆشەر بوون، ئاستی زەحمەت کێشان و فیداکاری و لەخۆ مایە دانان بۆ کار لەپێناو کۆمەڵەدا دەبێ زۆر زیاتر بێ لەوەی کە ئێستا هەیە، ئەگەر بمانەوێ ئەو حیزبە بین کە لە بەشێکی دیکە لەم وتارەدا بە ئاگاداری ئێوەم گەیاند.

هاوڕێیان، ئێستا کە باسی کار و چالاکیمان لە دەرەوەی وڵاتە، پێم باشە باسێك لە خستنە گەڕی پرۆژەیەك بکەین لە دەرەوەی وڵات، یان هیچ نەبێ لەوێوە دەست پێ‌بکا، کە پێم وایە کۆمەڵە دەتوانێ و بەکەڵکیشیە تێیدا پێشقەدەم و پێشەنگ بێ، ئەویش دامەزراندنی نیهادێك یان چەترێکی سیاسی‌یە کە بتوانێ کوردی ئێرانی لە دەرەوەی وڵات لە دەوری خۆی کۆ کاتەوە. بۆیە دەڵێم چەتر چونکە مەبەستم سازمان یان ڕێکخراوێکی حیزبی نی‌یە، بەڵکوو "تجمعێك" بێ کە هەوڵ بدا هەمووان بۆ مەبەستێکی گشتی کۆبکاتەوە. نیهادێکی

پێشکەوتنخواز بێت، مەنشوورێك یان پلاتفۆرمێکی هەبێ و هەموو ئەو کەسانەی کە خوازیار بن و ئامادە بن لەژێر ئەو پلاتفۆرمەدا کار بکەن، بتوانن بەشداری تێدا بکەن.

من بەنموونە ئەوە دەهێنمەوە کە لە ساڵی ١٣٥٧و ١٣٥٨دا، تا کاتی ٢٨ی گەلاوێژ کە هێرش کرایە سەر کوردستان، کۆمەڵێك رێکخراو لە زوربەی شارەکانی کوردستان هەبوون بەنێوی جۆراوجۆر بەڵام هەموویان وشەیەکی "جمعیت"یان لە ئەوەڵەوە پێوە بوو، یەکێك لە ناسراوەکانیان "جمعیت دفاع از ازادی و انقلاب" بوو لە سنە، ئەوانە تەیفێکی فراوانی تێکۆشەرانیان لەخۆیاندا کۆکردبووەوە، غەیری خەتی فیدایی و خەتی "حیزبی توده"، ئەم دوو خەتە جیاواز بوون، "توده" کە هەموو ئەو حەرەکاتەی بە دژی شۆرش و شتی وا دەزانی و لەبەرەی دژی دابوو، فیداییانیش حازر نەبوون لەگەڵ کەسی دیکە هاوکاری بکەن و بە سیاسەتیش بەرەو سازش لەگەڵ رژیم دەچوون، بەڵام تەیفێکی وەسیعی خەتی سێی تێدا بوو، کەسایەتی‌یە سیاسی‌یەکانی تێدا بوون، کرێکارانی تێدا بوو، خەڵکی زەحمەتکێشی تێدا بوو، هەڵسووراوان و تێکۆشەرانی شارەکان، ئەوانەی مەیلەو چەپ بوون و نزیکی‌یەکیان لەگەڵ بیرورێبازی چەپ هەبوو تێیدا بوون. لە کات و سەردەمێکدا کە ئازادی فەعالییەتی سیاسی هەبوو و لەلایەکی دیکەشەوە تەشکیلاتی کۆمەڵە توانایی یان تەنانەت مەیلی جەزبی هەموو ئەو توێژانەی نەبوو، "جمعیت"ەکان توانیان دەورێکی چاکیان هەبێ، تەشکیلاتێکی چەپ و دێمۆکرات بوون، پێشکەوتنخواز بوون، لەسەر جووتیارانیان دەکردەوە، لە خواستی کرێکاران دیفاعیان دەکرد، لە بێکاران دیفاعیان دەکرد، لایەنگری مافی ژنان بوون و کاروباری مەربووت بە ژنانیان هەبوو، کاری راهێنانی نیزامیان هەبوو، و زۆر کاری دیکە کە من نامەوێ بچمە ناو وردەکاری‌یەکەیانە و، مەبەستیشم ئەوە نی‌یە کە ئێمە دەبێ عەینەن ئەوە دووپات بکەینەوە. ئەو تەجرەبەیە نە قابیلی تیکرارە، نە هەل و مەرجەکان وەکوو یەکن، بەڵام قابیلی دەرس لێوەرگرتنە.

ئەگەر ئەوانە نموونەی سەرکەوتووی رابوردوو بوون، با نموونەیەکی ناسەرکەوتووی ئەم دوایی‌یانەش بێنمەوە بۆ ئەوەی دەرسێکیش لەو وەربگرین. مەبەستم کۆنگرەی نەتەوەیی‌یە. کۆنگرەی نەتەوەیی هیچ نەبێ ئیعدیعاکەی ئەوە بوو کە چەترێکە بۆ کۆکردنەوەی هەموو کورد بەتایبەتی لە دەرەوەی وڵات. بەڵام عەیبی سەرەکی‌یەکەی ئەوە بوو کە لە راستی‌دا وانەبوو، بەڵکوو بەتەواوی مەعنا لەژێر تەئسیری رێکخراوێك و سیاسەتێکی دیاری‌کراو دابوو، سیاسەتەکەش خۆی زۆر جێگەی پرسیار بوو، بۆ مەبەستێکی تەسك دامەزرابوو، شوێنەواری دێمۆکراتیك بوونی راستەقینەی پێوە دیار نەبوو و زۆر شتی‌تریش. بەهەرحاڵ ئەو مۆدێلە نابێ رەچاو بکرێت.

بەبروای من چەترێکی دیمۆکرات و پێشکەوتنخوازی فراوان بۆ کوردی ئێران پێویستە، پێم وایە سەری کوردی ئێران لە زۆر رووەوە بێکلاو ماوەتەوە. لە کاتی هاتنە گۆڕی مەسەلەی کورد، کەمتر نێوی کوردی ئێران دێنن، جینایەتەکانی جەمهووری ئیسلامی زۆر کەمتر ئیفشا دەکرێ و کەمتر لەدنیا دا دەنگ دەداتەوە. پێم وایە جێی خۆیەتی کۆمەڵە لەو کارەدا پێشقەدەم بێ و هەوڵی بۆ بدا، لەگەڵ کەسایەتی‌یە جۆربەجۆرەکان تەماس بگرێ، زۆر کەسایەتی پاك و چاك هەن، ئینسانی باوەر پێکراون، جێگای رێزن، بەشێك لەوانە هەلسووراوانی پێشووی کۆمەڵەن، لەوانەیە هەموو بیروباوەری ئێستای کۆمەڵەیان نەبێت، بەڵام ئەوانیش دەتوانن لەژێر چەترێکی ئاوادا کۆبنەوە. زۆر کەس کە عەینەن ئیدیۆلۆژی و بیروباوەری حیزبە سیاسی‌یەکانیان نی‌یە، ناشزانن لەکوێ و چلۆن فەعالییەت بکەن، بەڵام ئینسانی باشیشن، هەقە زەرفێکیان هەبێ بۆ فەعالییەت. ئەم پرۆژەیە دەتوانێ یارمەتی‌یان بکا. دامەزراوەیەك یان چەترێکی سیاسی فراوانی ئاوا، دەتوانێ زۆر کار بکا کە لەوانەیە هەرکام لە حیزبەکان بەتەنیا نەتوانن بیکەن. زەرفێکی فراوانترە و لە هێندێك بوواردا قودرەتی مانۆری زۆرتری لە حیزبەکان هەیە. دەتوانێ بەناوی هەموو کوردی ئێرانەوە لەگەڵ زۆر مەراجیعی نێونەتەوەیی تەماس بگرێ، دەتوانێ وردە وردە وەکوو نوێنەرێك یان دەم راستێکی لێبێت بۆ مەسەلەی کوردی ئێران، لەگەڵ زۆر حیزب و لایەن و دەوڵەت بەنێوی کوردی ئێرانەوە قسە بکا. بەشداری حیزبی دیمۆکراتی کوردستانیش لەو پرۆژەیەدا زۆر بەکەڵکە، پێویستە بە حیزبی دیمۆکراتیش پیشنیار بکەین و داوای لێبکەین بەشداری بکا و هەوڵی خۆمانی لەگەڵ بدەین، سەرەرای ئەوەش ئەگەر ئامادە نەبوو بەشداری بکا لەسەر نەهاتنی ئەو پەکی نەخەین. من وادەزانم ئەو کارە رێگەیەکیشە بۆ ئەوەی وردە وردە لەگەڵ بزووتنەوەی سیاسی و رۆشنبیری لە کوردستانی ئێرانیش جۆرێك تەماس و پەیوەندی درێژەدار دابمەزرێت.

با کورتی کەینەوە: پێویستە کۆمەڵە هەوڵ بدا بۆ پێك هێنانی رێکخراوێکی چەتری کە کوردی ئێران لەخۆیدا نوێنەرایەتی بکا، بە پلاتفۆرمێکی دیمۆکراتیك و پێشکەوتن خوازانەوە و پێم وایە زۆر کەس هەن کە لەو پرۆژەیەدا بەشداری بکەن. من لەو بروایە دام کە ئەم پرۆژەیە هەم بەکەڵك دەبێ بۆ بزووتنەوەکە و هەم توانایی زۆر کەس دەخاتە کار. دیارە ئەو قسانەی من هێشتا تۆزیك کوللی‌یە، ئەم پرۆژەیە دەبێ زۆرتری قسە لێبکرێ و کاری لەسەر بکرێ و بکرێتە گەڵاڵەیەکی دیاری‌کراو و نزیك لە عەمەل، بەتایبەت بەهاوکاری و تەگبیری هاوبەش لەگەڵ دڵسۆزان و کەسایەتی‌یەکانی دەرەوەی کۆمەڵە، بەشێوەیەك کە هەر لە سەرەتاوە لە دارشتن و دامەزراندنی کارەکەدا بەشدار بن.

یەکێك لە مەسەلە نێوخۆیی‌یەکانی کۆمەڵە کە بەکورتی ئیشارەی پێ‌دەکەم و لێی تێدەپەرم، بریتی‌یە لە کاری کۆمیتەی ناوەندی خۆی لە دەورەی رابوردوودا. مەبەستم ئەوە نی‌یە کە لێکدانەوە و هەڵسەنگاندنێکی تێروتەسەلی لێبکەم، بەڵام پێم خۆشە بڵێم کارێکی چاکمان کرد کە لە کۆنفرانسی ساغ کردنەوەی کۆمەڵە ژمارەی کۆمیتەی ناوەندیمان زۆر هەڵبژارد، ئەوە چ لەرووی سیاسی و چ لەرووی تەشکیلاتیشەوە بەکەڵك بوو. کۆمیتەی مەرکەزی سەرجەم لەم ساڵەدا سێ پلێنۆمی بووە، یەکیان سەرەتا لێرە گیرا، ئەمە پلێنۆمێکی دووبەشی بوو، بە نەوعێك بەشداری هاورێیانی دەرەوە لەرێگای فاکس و تەلیفونەوە دابین کرا، پلێنۆمی دووەم لە دەرەوەی وڵات گیرا و تەماسیان لەگەڵ ئێمە لە کوردستان گرت، وە سێهەمیش رۆژانی پێش ئەم کۆنگرەیە گیرا. بەڵام کەم و کووری‌یەکی ئەساسی لە کاری کۆمیتەی ناوەندی‌دا، کە کەم و کووری دیکەش ئەگەر بووبن لەوەوە سەرچاوەیان گرتووە، بریتی بوو لە نەبوونی تمرکز و ئەوەی کە بەشێکی هەرە زۆری کۆمیتەی ناوەندی نەیان توانی بۆ ماوەیەکی بەرچاو پێکەوە بن. ئەمە رێی لە دارشتنی هێندێك سیاسەت گرت، رێی لەوە گرت کە زووتر بەعزێك کار راپەرێ، هەروەها درەنگ ئەو نزیکی و هاوفیکری‌یە پتەوەی پێك هێنا کە هەمیشە بۆ کۆمیتەی ناوەندی پێویستە. ئێمە بۆ ماوەیەك لە جۆریك دوومەرکەزی، یەك لێرە و یەك لە دەرەوەی وڵات، رەنجمان دەبرد.

ئەوانە بۆیە باس دەکەم کە دەرسی لێوەربگرین بۆ کۆمیتەی ناوەندیی داهاتووی هەڵبژێردراوی ئەم کۆنگرەیە: یەکەم ئەوەی کە یەك ناوەند هەبێت و ئەویش لە کوردستان بێت، دووهەم ئەوەی کە کۆمیتەی ناوەندی تمرکزی زۆرتری لەو ناوەندەدا هەبێ. هەروەها یەکێك لە کارەکانیش کە بەشوێن کۆنگرەدا دەبێ بکرێ ئەوەیە کە شێوەکار و زەوابتی کاری نێوخۆیی کۆمیتەی ناوەندی هەر لەسەرەتادا بە لێکۆڵینەوەیەکی زۆر ورد دیاری بکرێت و دوایەش هەوڵ بدرێ کە رێك و پێکی‌یەکی زۆرتر و موناسەباتێکی حیزبی زۆرتر لەناو کۆمیتەی ناوەندی‌دا بەرقەرار بکرێت و بچەسپێت.

ئەگەر قسە لەکاری روو بە دەرەوەمان بکەم، یەکیان بەکورتی لەسەر پەیوەندی‌یەکانمان بەتایبەت پەیوەندە کوردستانی‌یەکانمانە. بەشێك لەو پەیوەندی‌یانە لێرە لە کوردستان لە ئاستی کۆمیتەی ناوەندی‌دا لەگەڵ حیزبەکانی کوردستان گیراوە. بەگشتی دەتوانم بڵێم نێوانمان لەگەڵ حیزبە کوردستانی‌یەکان دامەزراوە و روو لە گەشە بووە، بەڵام لە هێندێك شوێن و مەوریدا هێشتا ئەو پێشرەفتەی کە پێویستە بەدەست نەهاتووە. لەگەڵ یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان، چ بەبۆنەی دۆستایەتی و نزیکایەتی‌یەکی دێرین کە لەبەینماندا بووە و چ بەهۆی درێژە دان و گەشە پێدانی لە سەردەمی ئێستادا، ئێمە نێوانێکی

باش و دۆستانەمان هەیە. لەگەڵ پارتی دیمۆکراتی کوردستان ئێمە هەر لە سەرەتاوە هەوڵمان بۆ داوە و لەوەوە کە هیچ پەیوندیەك لە بەینماندا نەبوو و بگرە بەدگومانی‌یەکیش لە بەینماندا بووبێت تێپەر بووین، ئێستا نێوانیکی دۆستانەمان هەیە، بەتایبەت لە ئاستی پەیوەندی‌یەکانی ئێمە و ئەواندا و هەوڵ دەدەین لە داهاتوودا لە ئاستێکی سەرەوەتریش پەیوەندی و تەماسمان لەگەڵیان هەبێت.

لەگەڵ حیزبی شیوعی کوردستان هەر لە سەرەتاوە تەماسمان بووە و تا ئێستاش درێژەی هەیە. ئێمە لە لایەن خۆمانەوە هەنگاومان بۆ هەڵگرتووە و چاوەرێی گەرم و گوڕی‌یەکی زۆرتر دەکەین. لەگەڵ حیزبی زەحمەتکێشانی کوردستانیش کە یەکێك لە حیزبەکانی کوردستانی عیراقە تەماس و چاوپێکەوتن و پەیوندیمان بووە و نێوانمان دامەزراندووە.

لەگەڵ رووناکبیران و تێکۆشەران و کەسایەتی‌یەکانی کوردستانی عیراق تەماس و پەیوەندیمان بووە، لە سیاسەتمەدار و شاعیر و نووسەر و پارێزەر و دوکتور و ژنان و هەموو ئەو جۆرە کەسانە. بەڵام پێویستە بگوترێ کە پەیوەندی لەگەڵ ئەوانە لەو ئاستەدا کە بشێ نەبووە، سەرچاوەکەی تەنیا سەرقاڵی زۆری ئێمە بە کاری تەشکیلاتی و شتی لەو بابەتە بووە، دەنا ئێمە نەمان ویستووە و نامانەوێ ئاوا بمێنێتەوە و، بە پێویستی دەزانین ئەو چەشنە پەیوەندی‌یانە هەم فراوانتر و هەم چڕوپڕتر بکرێنەوە. هەمووتان دەزانن ئێمە لێرە رێکخستن دروست ناکەین، بەڵام دامەزراندن و پەرە پێدان بە دۆستایەتی و تێگەیشتن و هاوکاری لەگەڵ لایەن و کەسایەتی جۆراوجۆر، بەتایبەت کە ئێمە ئێستا لە کوردستانی عیراق دەژین، شتێکە دەبێ گرینگی زۆری پێبدەین. هەروەها لە بەشەکانی دیکەی کوردستانیش دەبێ ئەم نەوعە پەیوەندی‌یانە پەرە پێبدەین. بەجێی خۆی دەزانم لێرە شاهیدی‌یەك بدەم بۆ کۆنگرە: لەم دەورەیەدا ئێمە لە بۆنەی جۆربەجۆردا چاومان بە زۆر کەس کەوتووە، جاری وابووە نەشمان ناسیونەتەوە، هاتوون و دۆستایەتی دێرینی خۆیان بۆ کۆمەڵە دووبارە کردۆتەوە. کەسانێك بوون لە ساڵەکانی ٨٠ و ٨١ و ٨٢ پەیوەندێکی دۆستایەتی‌یان لەگەڵ کۆمەڵەی زەحمەتکێشان بووە و پاشان بەدوای ئەزموونی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران بە زۆر هۆ نەیان پرسیوەتەوە، ئەوانە بە بیستنی بووژانەوەی کۆمەڵەی شۆرشگێری زەحمەتکێشانی کوردستان خۆشحاڵ بوون و کە چاوپێکەوتنێك هەڵکەوتووە، دۆستایەتی خۆیان دەربریوەتەوە. مەبەستم ئەوەیە بزانین ئەو دۆستایەتی و پەیوەندانەی پێشوو بەفیڕۆ نەچوون. ئێستا جارێکی دیکە کۆمەڵە دەروازەیەکی بۆ کراوەتەوە بۆ ئەوەی بە شێوەیەکی گونجاو و

شیاو پەیوەند و دۆستایەکی پان و بەرینی کۆمەڵایەتی لەگەڵ زۆر کەس و لایەن لە هەموو کوردستان دا پێك بهێنێ.

لەگەڵ بەشەکانی دیکەی کوردستانیش، هەم لە دەرەوی وڵات و هەم لێرە لە کوردستانەوە، تەماسمان لەگەڵ حیزب و کەسایەتی‌یەکان تارادەیەك دامەزراندووە بەڵام هێشتا زۆری ماوە بگاتە ئاستی پێویست. سەرجەم ئەگەر کۆی کەمەوە دەتوانم بڵێم کە پەیوەندی ئێمە لەگەڵ حیزبەکانی کوردستان هێشتا کەمە، هێشتا جێی خۆی نەگرتووە، وە ئەوەش دەمێنێتەوە بۆ دەورەی داهاتوو کە کارێکی زۆرتری بۆ بکرێ و پەرەیەکی زۆرتری پێ‌بدرێت.

یەکێك لەو شتانە کە ئێمە دەبێ زۆرتری لەسەر بنووسین و بڵێین مەسەلەی کوردە لەئاستی گشتی‌دا. ئەوە یەکێك لەو بووارانەیە کە دەبێ روانگەی خۆمان لە هەموو وردەکاری‌یەکانیشی‌دا رۆشن کەینەوە. ئێمە سیاسەتمان لە کۆنەوە روونە و سەرخەتەکانی لە وتاری ٢٦ی رێبەندانیش رابوردوودا لەلایەن کۆمیتەی ناوەندی‌یەوە جارێکی دی بە ئاگاداری هەمووان گەیشت، بەڵام پێویستیمان بە چالاکی‌یەکی زۆرتر لەم بووارەدا هەیە.

خاڵێکی دیکە کار و نێوانی ئێمە لەگەڵ چەپی ئێران بووە. ئێمە تەماسمان لەگەڵ چەپی ئێران زۆرتر لەدەرەوەی وڵات بووە، چونکە هیچ رێکخراوێکی چەپی ئێران، بێجگە لە بەشێکی پچووك لە رێکخراوی "راه کارگر"، کە ئەویش جارێ ئێمە دەستمان پێی راناگا، لێرە نین. بەڵام لە دەرەوەی وڵات هەیئەتی جۆراوجۆری ناوەندیی کۆمەڵە لە وڵاتە جۆربەجۆرەکان و لە مەجالە جۆربەجۆرەکاندا چاوی بە رێکخراوە چەپەکان کەوتووە. دیارە چەپی ئێران بەهیچ جۆر مەحدوود نابێتەوە بە رێکخراوە چەپەکان، چەپی غەیرە رێکخراو بەژمارە زۆر زیاترن و بە چەندایەتیش رەنگە لەسەر داهاتووی کۆمەڵگای ئێران کاریگەری‌یان کەمتر نەبێ و ئێمە دەبێ جێگەیەکی تایبەتی بۆ ئەوان دابنێین، بەڵام ئەم باسە بمێنێتەوە بۆ کاتی خۆی.

ئێمە لەگەڵ چەپ هەم کۆبوونەوەی گشتیمان کردووە و هەم لەگەڵ رێکخراوەکان دانیشتووین. لە کۆبوونەوە و سێمینارە فراوانەکاندا هەوڵ دراوە بۆ ئەوەی نارۆشنی‌یەکان وپرسیارەکانی ئەوان لەسەر مەسەلەی کۆمەڵە و هاتنەدەرمان لە حیزبی کۆمۆنیستی ئێران جوابی پێ‌بدرێتەوە، بۆیان رۆشن بکرێتەوە کە نیگەرانی ئەوان لە بەعزێك زەمینەدا بناغەیەکی نی‌یە و زۆرتر لەئەسەر تەبلیغاتی نەیارانەوە جێی خۆی کردۆتەوە و هەروەها لەسەر ئیلتیزاماتی خۆمان لە حاست بزووتنەوەی کرێکاری و سۆسیالیستی لە ئێران پێمان داگرتۆتەوە، لە عەینی حاڵیشدا هەوڵمان داوە هەڵوێستەکانی کۆمەڵەیان بۆ شی بکەینەوە و داوای پشتیوانی و داکۆکی‌یان لێ‌بکەین. بەگشتی دەتوانم بڵێم ئەو سیاسەتەی کە ئێمە لەو

دانیشتنانەدا رامان گەیاندووە ئەوەیە: ئێمە پرۆژەیەکی حیزب سازیمان لە دەستوور دا نییە و ئەرکی دروست کردنی حیزبێکی سەرتاسەری لە ئەستۆی کۆمەڵە نابینین. هەروەها ئێمە بەگشتی پێمان وایە بەبێ بوونی پێگەیەکی کۆمەڵایەتی لە ئاستی ئێران و بەبێ فەراهەم بوونی هەل و مەرجی گونجاو، دەست دان بەو کارە هەڵەیە. بەڵام ئەوە بەو مەعنایە نییە کە پەیوەندیمان لەگەڵ چەپی ئێران بەهێز نەکەین و هاوکاری و هاوخەباتی و نزیکییان لەگەڵ نەکەین. ئێمە ئەوانەمان پێ ڕاگەیاندوون و ئەوان دەزانن کە سیاسەتی ئێمە چییە، بەڵام هەم نووسین و ڕۆشن کردنەوەی زۆرتری سیاسەتەکانمان و هەم لەوە بەولاوە چالاکییەکی زۆرتری دەوێ.

سیاسەتێکی ڕاگەیەندراوی دیکەی ئێمە کە لەمە بەدواوە دەبێ خەست و خۆڵتر و موئەکەدتریش بیهێنیە گۆڕێ، ئەوەیە کە پشتیوانی کردن لە کۆمەڵە و بەهێز کردنی ئەم باڵە چەپە لە کوردستاندا نەك تەنیا بەقازانجی کۆمەڵە و بزووتنەوەیە لە کوردستان، بەڵکوو هەروەها لە بەرژەوەندی چەپی ئێراندایە بەگشتی و کۆمەڵەیەکی بەهێز دەتوانێ ببێتە نوختەی بەهێزی هەموو چەپ لە ئێران. بەبروای ئێمە ئەم مەوزووعە هێشتا بەتەواوی بۆ چەپی ئێران ڕۆشن نییە و تێگەیشتنی چەپی ئێران لەم بارەیەوە هێشتا مۆرکی سێکتاریزمی زۆر پێوەیە. لە هەرحاڵدا، تا ئەو جێگەی کە دەگەڕێتەوە سەر ڕێکخراوەکان ئەگەر چی ئەو حاڵەتی نیگەرانی و بەدگومانییە کەم بۆتەوە، بەڵام ئەو هەڵوێستەی کە بشێ و بەتەواوی تێگەیشتبن کە، نەك بەخاتری مەسڵەحەتی ڕێکخراوەیی ئێمە بەڵکوو بەخاتری قازانجی سەرجەم بزووتنەوەی چەپ لە ئێراندا، دەبێ لەچی و لە کێ پشیتوانی بکەن هێشتا بەرۆشنی لەنێو ڕێکخراوەکاندا مەوجوود نییە، ڕەنگ بێ زۆرێك لە چەپی نارێکخراو لەم بارەیەوە ژیرانەتر و باشتر بیر بکاتەوە.

خاڵێکی دیکە پەیوەندیمان لەگەڵ دەوڵەتی عیراق و کاری ئێمە لەو بووارەدایە. ئێمە سەرەرای هەوڵێکی کە داومانە و لێرە واریدی وردەکارییەکانی نابم، گەرچی قەول و بەڵێنیش هەبووە، بەڵام تا ئێستا و تا ئەم سەعاتەی لەگەڵ ئێوە قسە دەکەم نەتیجەیەکی حەتمی لێ وەرنەگیراوە. هەموو کەسیش دەزانێ بۆچی وای لێهاتووە، بەدەلیلی قسەی خراپ و شەیتانی کردنی نەیارانی ئێمە ئەو ڕێگایە جارێ لە ئێمە بەستراوە. ئێمە پێمان وابووە بە ڕاگرتنی شەئنی کۆمەڵە و پرەنسیپەکانی هەوڵی پێویست بدەین، خۆمان زۆر تەنگاو و هەڵەداوان هەڵنەخەین و هەر واشمان کردووە، لەعەینی حاڵدا پێمان وایە بۆ ڕاگرتنی کۆمەڵە لەم مەنتیقەیەدا کە ناوچەیەکی ئاڵۆز و ناسەقامگیرە، هەبوونی پەیوەندییەکی ئاوا پێویستە، بۆیە بە لەبەر چاو گرتنی هەموو ئەو پرەنسیپانە بەو هەولانەی خۆمان درێژە دەدەین.

لەگەڵ حیزبی دێمۆکراتی کوردستان، پێویستە بزانن کە ئەوان چ لەنێو ریزەکانیاندا و چ لەنێو رەهبەری خۆشیاندا زۆر بەوردی روانیویانەتە پرۆسەی ناکۆکی‌یەکانی ناوخۆیی ئێمە و مەسەلەی ساغ کردنەوەی کۆمەڵە. هەر کەس سەروکاری لەگەڵیان بووبێ دەزانێ کە ساغ کردنەوەی کۆمەڵە لەنێو ریزەکانی حیزبی دێمۆکراتدا بە گەرم و گوری‌یەوە وەرگیرا و جۆرێك جم و جۆڵی لەنێو ئەوانیش دا پێك هێنا. دواتر ئێمە لەگەڵ دەورەیەك دامەزراندنی مەحدوودییەت بۆ ریزەکانیان لەلایەن ئەوانەوە بەرەورووو بووین. تا ئەو جێگەی کە دەگەرێتەوە بۆ پەیوەندی رەسمی لەنێوان کۆمیتەی ناوەندی و دەفتەری سیاسی هەردووك لا، سەردان و چاوپێکەوتن لە بەینماندا هەبووە و، بەگشتی حاڵەتێکی تفاهم لەبەینمان دا هەیە کە ئێمە پێمان باشە و بەکەڵکی دەزانین و هەوڵیش دەدەین رای‌بگرین و پەرەشی پێ‌بدەین، بەڵام پێم خۆش بوو ئێوە وەکوو کەسانێك کە هەقە لێی ئاگادار بن بزانن ئەگەر لە مەقتەعێك بەم لاوە خاو بوونەوەیەك لە پرۆسەی نزیکی لەگۆرێ دا بووە، لەلایەن ئێمەوە نەبووە، بۆ نموونە ئێمە لە دوو رێگاوە، چ لێرە چ لە دەرەوەی وڵات، داوامان لێ‌کردن کە بە لەبەر چاو گرتنی ئەوەی کە هەردوو لامان سیاسەتمان بەشداری نەکردنە لە هەڵبژاردنی سەرکۆماری‌دا، با راگەیاندنی هاوبەش بدەین و بە یەك دەنگ انتخابات تەحریم کەین، ئەوان بۆ ئەو کارە ئامادە نەبوون و پێیان کافی بوو کە هەرلایە راگەیاندنی خۆی داوە.

پێویستە لێرەدا ئەوە بڵێم کە یەکێك لەو شتانەی کە ئێمە لەگەڵ ئەوان هێناومانەتە گۆرێ و چەندین جار لە موناسەبەتی جۆربەجۆریش دا، لەوانە لە پەیامی کۆمیتەی ناوەندیی کۆمەڵە بە بۆنەی ٢٦ی رێبەندان، رۆژی کۆمەڵە، باسمان کردووە ئەوەیە کە ئێمە خوازیاری پێك هێنانی هەیئەتێکی هاوبەشین بۆ نوێنەرایەتی کردنی مەسەلەی کورد لە ئاستی دیپلۆماتیکدا. ئەم باسە دەخەمە وەختێك کە لەم گوزارشەدا بەتەمام بەکورتی لەسەر مەسەلەی موزاکەرەش قسەیەك بە عەرزتان بگەیەنم.

یەکی دیکە لەو مەسەلانەی کە لە ساڵی رابوردوودا مەشغەڵەی هەموومان بووە، هەریەکە بەجۆرێك، مەسەلەی نێوانی ئێمە و حیزبی کۆمۆنیستی ئێران و چۆنیەتی پەیوەندیمانە لەگەڵیان. پێویست ناکا من لێرەدا "شەرحی موسیبەت" بدەمەوە و هەمووان دەزانن کە لەکاتی جیابوونەوەدا ئێمە، سەرەرای ئەو گشتە قسە و کردەوەی ناشیرین کە لەوانمان دیبوو، بەوپەری ددان بەسەر جەرگی خۆ داگرتن و خۆراگری‌یەوە لەگەڵ کێشەکان بەرەو روو بوین، چونکە دەمان زانی کە ئەگەر رووداوێکی ناخۆش روو بدات زەرەر و زیانی بۆ داهاتووی کۆمەڵە هەیە و پەڵەیەکی پێوە دەنیشێ کە بەهاسانی لێ‌نابێتەوە، پێمان وابوو پرۆژەکەی ئێمە لەوە گەورەتر و خۆشەویستترە کە بە شتی ئاوا لەکەداری بکەین. هەر بۆیەش

به دەستی خاڵی و بەچەکی سەرشانمانەوە کۆمەڵەمان زیندوو کردەوە، هێندێك کەس پەتوویەکیان هێنا یا نەیان هێنا، هەر ئەوەندە. من لێرەدا بەپێویستی دەزانم ئەوە بە کۆنگرە و لە ڕێگای ئێوە بە رای گشتی کوردستان و ئێرانی رابگەیەنم کە ئێمە، هەر وەکوو لە نامەکانی کۆمیتەی ناوەندیش دا رامان گەیاندووە و بۆخۆتان دیوتانە، لەو بروایەدا بووین و هەین کە بەشدار بوونمان لە ئەسناد، ئەموال و ئیمکاناتێك کە ئێستا حیزبی کۆمۆنیستی ئێران دەستی بەسەر داگرتووە، بە هەقی مسۆگەری خۆمان دەزانین، ئەو قەرزە رەنگە کۆن بێ، بەڵام نافەوتێ و بەسەریانەوە هەیە و، نەزەری هەمووان بەتێکرایی ئەوەیە کە کۆمەڵە دەبێ لە ڕێگای گونجاوی خۆیەوە بۆ وەرگرتنەوەی هەوڵ بدات.

خاڵی دووهەم ئەوەیە کە ئەوان مانگەها، نزیکەی ساڵێك، تەبلیغاتێکی ژەهراوی و دوژمنکارانەیان بەدژی ئێمە خستە رێ کە چونیەتی‌یەکەی بۆخۆتان باش دەزانن. ئەگەرچی ئەو کارە تا ئەو جێگەی دەگەرێتەوە سەر خەڵك و سەر کۆمەڵگا و سەر رای گشتی، بەقازانجیان تەواو نەبوو، بەڵام لە هەر حاڵدا توانیان هێزی خۆیان، دەزگا و ئاپاراتی رێکخراوەکەی خۆیانی پێ‌راگرن و لە حاڵەتێکی هەڵخراوی تۆڵەئەستێنی خوێن بەری‌چاوگرتوودا رایانگرن. تەبلیغاتی ئەوان نامەسئوولانە و شەرەنگێزانە بوو و هەمووی بۆنی خوێنی لێ‌دەهات. من دواتریش باسی دەکەم کە چەندین هەیئەت لەبەینی ئێمە و ئەواندا هاتن و چوون و لەم بارەیەوە قسەمان لەگەڵ کردن.

هەروەها خۆشتان دەزانن کە ئەوان لە ناوەرۆك و مێتۆدی تەبلیغاتی خۆیان دا وەدوای جەرەیانی ریسوای کۆمۆنیزمی کرێکاری کەوتن و لاسایی ئەوانیان کردۆتەوە. خاڵێکی دیکە کە پێویستە دەست نیشانی بکەم ئەوەیە کە لە مەقتەعێك بەم لاوە، بەتایبەت دوای ئەوەی کە یەك دوو راگەیاندنی توندمان لەسەر دان، ئەوان، بەهەر دەلیل، هێندێك لەو نەوعە تەبلیغاتەیان لە رادیۆ و بەئاشکرا کەم کردۆتەوە، بەڵام بەزمان لەنێو خەڵك و لەنێو ریزەکانی خۆیاندا هەر درێژەی هەیە.

لەبەینی ئێمە و حیزبی کۆمۆنیستی ئێراندا چەند جار خەڵك و هەیئەتی جۆربەجۆر هاتوون و چوون، هەر لە سەرەتاوە تا ئەم دواییانە. دەتوانم بەگشتی بڵێم تا ئێستا ئەوان جوابی هیچ جۆرە ناوبژی و پێشنیارێکیان بۆ چارەسەر کردنی ناکۆکی‌یەکان نەداوەتەوە. ئێمە، بەپێچەوانە، لەهەمووی‌دا ئامادەیی خۆمان بۆ دانیشتن لەگەڵیان و وت و ویژی راستەوخۆ بۆ چارەسەر کردنی ناکۆکی‌یەکان راگەیاندووە. بەدوای راگەیاندنەکانی کۆمیتەی ناوەندی ئەوان سێ دەستە خەڵکیان راسپارد بۆ لای ئێمە،... کەسانێکی کە نزیکەی یازدە مانگ بەرەسمی و لە رادیۆکەیانەوە تەبلیغاتێکی دوژمنکارانە و شەرەنگێزانە و

جنێوفرۆشانەیان بڵاو کردبووەوە ئەم جارە قۆڵیان لە کراس هێنا دەرێ و دەستیان کرد بە مەزڵووم نومایی و خۆپەراندنەوە. یەکێك نەیزانیبایە پێی وا دەبوو زۆر ساڵح و پیاوچاکن و بەرماڵیان لەسەر ئاو دەگەرێ. کارێکی ئێمە کردمان ئەوە بوو کە هەوڵمان دا تەوزیحێکی مەنتیقی بۆ هەیئەتەکان بدەین و بڵێین کە بۆچی تاوانی ئەو وەزعە لەسەر ئێمە نی‌یە. دەتوانم بڵێم ئێمە سەرجەم لە روون کردنەوەی راستی‌یەکاندا سەرکەوتوو بووین. پێشنیارەکانی خۆشمان پێ‌راگەیاندن. بەشێوەیەکی دیاری‌کراویش ئەم چەند خاڵەمان پێ پێشنیار کردن:

یەکەم، هەر دووك لا نێوی کامڵی یەکتر بەرن. ئێمە ئامادەین نێوی ئەوان بەکامڵی بەرین، ئەو جۆرەی کە لە لای سەرەوەی ئۆرگانەکەیان نووسراوە، ئەوانیش با ئامادە بن نێوی ئێمە بەرن. چۆن دەکرێ قسە لە خۆش کردنەوەی نێوان بکەین ئەگەر ئەوان تەنانەت لە بردنی ناویشمان خۆ بپارێزن؟

دووهەم، ئێمە خوازیاری دانیشتنێك بووین لەگەڵیان لە ئاستێکی سەرەوەی بریاردەری هەردوو کۆمیتەی ناوەندی‌دا، بۆ ئەوەی کە بە هەموو کێشەکانی نێوانمان رەسیدەگی بکا. ئەگەر ئەوان قسەیان لەسەر ئێمە هەیە، ئامادەین بیبیستین، لە عەینی حاڵدا ئێمەش قسەمان هەیە لەسەر ئەوان، یەك لەوان مەسەلەی اسناد و ئیمکاناتە. لەبەر ئەوە پێمان وایە خاڵەکانی باس کردن لەلایەن هەر دووك لاوە دیاری بکرێ و هەیئەتی خاوەن سەڵاحییەتی هەردووك لاش بۆ گفتوگۆ کردن چاویان بەیەکتر بکەوێ.

سێهەم، ئێمە داوامان لە رەهبەریی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران و سازمانی کوردستانی ئەو حیزبە کردووە لەسەر خاڵێك هەڵوێست وەربگرن ئەویش ئەوەیە: جەماعەتی مەنسووری حیکمەت و ئەوان بەناوی دیفاع لە حیزبی کۆمۆنیستی ئێران و رهبەری‌یەکەی درۆیەکیان لە دنیادا بڵاو کردەوە و خستیانە سەر ئینتێرنێت و دەیان شتیان لەسەر نووسی کە گۆیا پێشمەرگەی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان دەوری کۆنگرەی نۆی ئەوانی گرتووە و لەژێر بەرقی سەرنێزەی ئەوان دابووە کە پرۆژەی هاتنە دەری کۆمەڵە لە حیزبی کۆمۆنیستی ئێران رووی داوە. ئێمە داوامان لێ‌کردن ئەمە بەدرۆ بخەنەوە. با ئەوە روون بکەینەوە کە رەهبەریی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران کەیفی خۆیانە نزیکی سیاسی و فیکری‌یان لەگەڵ خەتی مەنسووری حیکمەت هەیە یان نا، ئێمە ناتوانین ئەوە بکەین بە شەرت بۆ پەیوەندی خۆمان لەگەڵ حیزبی کۆمۆنیستی ئێران. هەروەها ئێمە ناڵێین ئەگەر کۆمۆنیزمی کرێکاری قسەیان بە ئێمە گوت لەسەرمان بکەنەوە، پێویستیشمان پێی نی‌یە. بەڵام لێمان راسپاردن کە بەناوی دیفاع لە ئێوە درۆیەك کراوە لە پەیوەندیی بەینی هەردووك لاماندا، بۆیە وەختێك کۆمۆنیزمی کرێکاری بەنێوی ئەوەی لەسەر ئێوە دەکاتەوە دەڵێ ئێمە پێشمەرگەمان لە حیزبێکی دیکەوە

هیناوەتە سەرتان، ئێوە کە لە هەموو کەس باشتر دەزانن ئەوە ئەسڵ و ئەساسی نی‌یە دەبێ هەڵوێست وەربگرن و بەدرۆی بخەنەوە. ئەگینا مەعنای ئەوەیە کە ئێوە خەریکن لەو چەواشەکاری و تەبلیغاتی ژەهراوی‌یە کەڵك وەردەگرن وە ئەوەش لەنەزەر ئێمەوە قابیلی قبووڵ نی‌یە. ئەمە جوابێك بووە کە بە ئەو هەیئەتانەمان داوەتەوە، زوربەیان زۆریان پێ چاك بووە و وتوویانە مەسڵەحەتە و دەچینەوە لای رهبەریی سازمانی کوردستانی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران و قسەیان لەگەڵ دەکەین. دواتریش چوونەوە لایان و هاتنەوە لای ئێمە و پێیان راگەیاندین کە ئەوان جواب نادەنەوە و پێشنیارەکان قبووڵ ناکەن. تەنانەت ئەگەر کەسێك لەو هەیئەتانە بەرامبەر بە ئێمە بێلایەنیش نەبووبێ، هیچ نەبێ قسەی پێنەماوە. لەهەرحاڵدا ئەوانە کورتەیەك لە رەوتی کارەکان لە بەینی ئێمە و رەهبەریی حیزبی کۆمۆنیستی ئێراندا بوو و هەر وەکوو دەردەکەوێ ئەوان لەسەر سیاسەتی دوژمنکارانە و هەڵخراندنی دژایەتی هەر دەرۆن و هیچ ئامادەیی‌یەکیان بۆ ئاسایی کردنەوەی نێوانمان و بۆ دانەوەی هەقەکانی خۆمان نیشان نەداوە.

هاورێیان، لەبابەت رژیمی کۆماری ئیسلامی ئێران، هەڵوێستی سەرەکیی ئێمە روونە: جەمهووری ئیسلامی دەبێ بروات، رووخانی رژیمی کۆماری ئیسلامی مەرجی گەشە کردنی خەباتی چینایەتی کرێکارانە، مەرجی گەشە کردنی سیاسی و رۆشنبیریی کۆمەڵگای ئێرانە. کۆسپی ئەسڵی سەر رێگای ئازادی و بەختەوەری خەڵکی ئێران رژیمی کۆماری ئیسلامی‌یە. ئەم رژیمە لەسەر ئەساسی دەسەڵاتی توێژێکی بان یاسا و بان کۆمەڵگای ئینسانی بەناوی روحانییەت دامەزراوە کە وەکوو مافیایەك ئابووری ئێرانی گرتۆتە ژێر کۆنترۆڵ و وەکوو توێژێکی سەدەکانی ناوەراست بەدەسەڵاتێکی بان قانوونی‌یەوە سیاسەت و دەوڵەتیشی بەدەستەوە گرتووە. بەحوکمی خودی قانوونی ئەساسی ئەم رژیمە، خەڵك مافی حاکمییەتیان لێ سەندراوەتەوە و لێ زەوت کراوە. بەپێچەوانەی ئەو ئەسڵەی کە لە قانوونە ئەساسی‌یە دێمۆکراتیکەکانی دنیا بەرەسمی ناسراوە یانی ئەوەی کە حاکمییەت هەڵقوڵاوی خەڵکە، لە قانوونی ئەساسی ئێرانی ئیسلامی‌دا حاکمییەت دراوە بە خوداوەند، نوێنەرانیشی مەعلوومە کە من و ئێوە نین، روحانییەتە و، لەبەر ئەوە وەکوو توێژێکی پاوانخوازی بان قانوون هەموو دەسەڵاتێکیان پێیە. جەمهووری ئیسلامی ئامێری سەرمایەداری‌یە، بەڵام لە قاڵبی سەدەکانی ناوەراست دا، رژیمی بێمافیی کرێکارانە، رژیمی بێمافیی ژنان و ئاپارتایدی جینسی‌یە، رژیمی ستەمی نەتەوایەتی‌یە، رژیمی شکەنجە و کوشتاری زیندانیانی سیاسی‌یە و بێگومان

مەسەلەی رووخانی جەمهووری ئیسلامی دەبێ لە سەرلەوحەی سیاسەتەکانی ئێمە و هەر ڕێکخراوێکی شۆڕشگێر لە ئێراندا بێت.

بەڵام ئەمە هەموو شتێك نی‌یە کە دەبێ سەبارەت بە وەزعی ئێستای کۆماری ئیسلامی‌یەوە بگوترێ. پێش هەموو شتێك شکڵ و شێوازی ئەو ڕۆیشتنەی ڕژیمی کۆماری ئیسلامی و ئەو ئاڵوگۆڕەی کە مەبەستی ئێمەیە لە هیچ کەس روون نی‌یە. ئێمە وەکوو خۆمان خوازیاری راپەڕینی جەماوەرین و بۆ ئەوەش تێدەکۆشین و پێمان وایە کە ئەم ڕێگایەیە کە بەکەڵکترین شێوەی رووخانی ڕژیمی کۆماری ئیسلامی پێك دێنێ و زۆرترین بەرژەوەندی کرێکاران و زەحمەتکێشان و هەموو چەوساوەکان و ستەمدیدەکانی تێدا بەدی دێت. لە عەینی حاڵدا بەتەجرەبەی مێژوو ئەوەش دەزانین کە قانوونێکی دیاری‌کراو نی‌یە بۆ ئەوەی پێشەکی نیشان بدا کە ئاڵوگۆڕی سیاسی لە ئێران چ ڕەوتێك دەپێوێ و چ شکڵێك بەخۆیەوە دەگرێ.

ئێمە هەمیشە باسی ئەوەمان کردووە کە ئیسلاح خوازیی ناو دەسەڵات ڕەنگ دانەوەی مەیلێکی بەرینی کۆمەڵایەتی‌یە بۆ ئاڵوگۆڕ و نیشانەیەکە لە بێتوانایی نیزامی جەمهووری ئیسلامی. ڕژیمی کۆماری ئیسلامی بە حوکمی ئەو شتانەی کە لێرە و پێشتر لەم وتارەدا ئیشارەم پێ‌کردن و بارەها کامڵتر و باشتر لەلایەن نووسەرانی کۆمەڵەوە ئاماژەیان پێ‌کراوە، توانایی درێژە دانی ئەو نیزامەی بەهەمان شێوەی پێشوو نی‌یە. بەم حیسابە دروستە ئەگەر بڵێین ڕەوتی ئیسلاح خوازی ناو دەسەڵات ڕەنگدانەوەی بێتوانایی ڕژیمی کۆماری ئیسلامی‌یە لە بەڕێوە بردنی ئێران وەکوو پێشووی خۆی.

بەڵام ئەمە هەموو شتێك تەوزیح نادات. سەرهەڵدانی دیاردەیەك بەناوی بزووتنەوەی ئیسلاحات کە تەنیا بەشێکی لەناو حاکمییەت و دەسەڵاتدا ڕەنگی داوەتەوە و زوربەی زۆری لەناو جەماوەری خەڵك دایە، بەگشتی نیشانەی تەنیا یەك بێتوانایی نی‌یە، نیشانەی دوو بێتوانایی‌یە و بەرهەمی یەکگرتنەوەی ئەو دوو بێتوانایی‌یەیە: بێتوانایی ڕژیمی کۆماری ئیسلامی بۆ ئەوەی کە وەکوو رابوردوو درێژە بە حاکمییەتی خۆی بدات و بێتوانایی ئیستا و ئەم سەردەمەی خەڵکی ئێران بۆ ئەوەی ڕاستەوخۆ ئەو ڕژیمە بە ڕاپەڕینی خۆیان بڕووخێنن. لەنەتیجەدا، نوختەی سازشێکی کاتی و دەورەیی لە ئێران دا پێك هاتووە کە خۆی لەو بزووتنەوەی ئیسلاحاتەدا دەدۆزیتەوە. ئەگەر ڕژیمی کۆماری ئیسلامی بیتوانیبایە و بۆی بلوابایە بەهەمان زەبر و زەنگی پێشوو و بەهەمان شێوەی دەسەڵاتدارەتی پێشوو حاکمییەتی خۆی بەرێتەوە پێشەوە، دەیکرد، وە ئەگەر کۆمەڵانی خەڵکیش بیانتوانیبایە تەجرەبەی "اسلام شهر" و "مشهد" پەرە پێ‌بدەن و بیکەنە تەجرەبەی تاران و ئیسفەهان و تەورێز و

شارەکانی تر و بەم جۆرە بەساتی دەسەڵاتی زۆردارانەی ئاخوندەکان تێکەوە پێچن، ئەوانیش دەیانکرد. هەر دووکیان گەیشتوون بە نوختەیەك کە بە بروای ئێمە نوختەی سازشێکی کاتی‌یە، کەی کۆتایی پێ‌دێ و بەچ شکڵ و شێوازێکی تایبەت دا تێپەر دەبێ، ئێستا جارێ نازانین.

هەر بۆیەشە گرینگترین ئەرگ لەسەردەمی ئێستای ئێراندا ئەوەیە کە بزووتنەوەی سەربەخۆی کرێکاری و جەماوەری بەبێ بەسترانەوە بە ئەم یا ئەو باڵی رژیم پەرە پێ‌بدرێ، بزووتنەوە عەمەلی‌یەکان، کەم و پچووك بن یان گەوەر و بەهێز، لە پچووکترین بزووتنەوەیەکیش کە بۆ بەدەست هێنانی هەقدەستی نەدراوی مانگەکانی پێشوو یان لەسەر ئەوەی کە لە فلان گەرەکی هەژارنشین شێرەی ئاو نی‌یە دەخرێتە رێ هەتا بزووتنەوە لەپێناوی گۆڕانی ویلایەتی فەقیە و قانوونی ئەساسی ئێران، پیشتیوانی و پارێزگاری‌یان لێ بکرێ. سەرەنجام توانای گشتیی هەموو ئەو بزووتنەوانەیە کە دەتوانێ دیاری بکا کە دەورەی بەناو ئیسلاحات، یانی دەورەیەك کە چینە ئەسڵی‌یەکانی کۆمەڵگا راستەوخۆ پێکیان دانەداوە، کەنگێ و چلۆن کۆتایی پێ‌دێت و سەرەنجام نیزامی کۆماری ئیسلامی لەو ئەزموون و تاقی کردنەوەیە چۆن دێتە دەر و کرێکاران و خەڵك چۆن دێنە دەر.

خەڵك زۆر زیاتر لەوە کە خۆشباوەر بن بە رژیمی کۆماری ئیسلامی، توانایی بالفعلی ئەمرۆیی‌یان بۆ لابردنی نی‌یە، بۆیە رازین بە بەعزێك دەسکەوت. خەڵك بێگومان نایانەوێ وەکوو رابوردوو بژین و، نە لە باری ئابووری و نە لە باری فەرهەنگی و سیاسی‌یەوە رازی بە ژیانی رابوردوویان نین. هەقخوازی‌یەکی زۆر زیاتر هەر ئێستا لەنێو خەڵکدا شەپۆڵ دەداتەوە، بەڵام لەعەینی حاڵیشدا توانای ئەوەی کە هەر ئەمرۆ بۆ لابردنی ئەو رژیمە برژێنە خیابان لەخۆدا شك نابەن. بەرهەمی ئەم دوو بێ‌توانایی‌یەیە کە ئاوا یەکی گرتۆتەوە و کۆمەڵگای ئێرانی لە حاڵەتێکی ناسەقامگیردا راگرتووە و، لە حاڵەتێکی سەیال کە دەتوانێ بە ئەم یان ئەو بار دا بکەوێ، بە ئەم یان ئەو رێگادا بروات، هێشتویەتەوە.

بەگشتی، لە سەرتاسەری ئەم سەدەی بیستەمەدا، ئەگەر باش لەبەر چاو بگرین، لە ئێراندا هەمیشە سێ رەوتی سیاسی هەبوون و دایم لە ململانێ لەگەڵ یەکتری دابوون: رەوتی ئیسلامی، رەوتی میللی و لیبرالی و رەوتی چەپ و سۆسیالیستی. شۆرشی ئێران لە ساڵی ١٣٥٧ (١٩٧٩) لە کاتێکدا رووی دا کە رەوتی چەپ و رەوتی لیبرال_ میللی لە حاڵی قەیران دابوون، هیچکام لەو دوو رەوتانە نەیان توانی ئالتێرناتیڤێك لە بەرامبەر رژیمی شادا لەخۆ بدەنە دەر کە بروای جەماوەری خەڵك بۆ لای خۆی راکێشێ. رەوتی ئیسلامی سیاسی هاتە مەیدان و ئەو بۆشایی‌یەی قۆستەوە.

چەپ و بزووتنەوەی کرێکاری نەیتوانی خۆی کۆ کاتەوە و سەرکەوتن بەدەست بێنێ چونکە بیست و پێنج ساڵ دیکتاتۆری رەشی رژێمی شایەتی، بیست و پێنج ساڵ حاکمییەتی ساواك بەدوای کۆدەتای ٢٨ی مورداددا، توانای لە چەپ سەندبووەوە. چەپ خەریکی گەشە کردن بوو، بەڵام لەژێر دیکتاتۆری پاشایەتی‌دا قودرەتی خۆ رێکخستن و خەملێن و پەرە گرتنی لێ سەندرابووەوە. کرێکارانی ئێران بەشێکی زۆریان تازە پێگەیشتوو بوون، سەنایعی سوننەتی ئەو جێگە و ئەهمیەتە ئابووری و کۆمەڵایەتی‌یەیان نەمابوو، باقی دیکەشیان سەنایعێکی تازە بوون، بەلێشاو میلیۆنەها نەفەر لە دێهاتەوە رەوانەی شار و کارخانە و کارگە و پرۆژە ساختمانی‌یەکان کرابوون، ئەوانە تەکامولی خۆیان وەکوو چینێك ئەوەندە تێپەر نەکردبوو و لە دنیای پێشووی خۆیان ئەوەندە نەهاتبوونە دەر کە بتوانن وەکوو کرێکار خۆ رێك خەن و وەکوو کریکار لە ئاستی کۆمەڵایەتی‌دا داوای هەقی خۆیان بکەن، وەکوو هێزێکی کۆمەڵایەتی راستەوخۆ و سەربەخۆ بێنە مەیدان. ئەم گەشە نەکردنانە بوو کە نەی‌هێشت چەپ وەکوو ئالتێرناتیڤێك بێتە مەیدان و ئەم گەشە نەکردنانەش بوو کە مەیدانی دا بە زاڵ بوونی فیکرێکی تێکەڵ کە ئێمە پێمان دەگوت پۆپۆلیزم. پۆپۆلیزم بەرهەمی گەشە کردنی ناکامڵی خەباتی چینایەتی بوو لە ئێران. مەودای ئازادی بەدوای شۆرشی ئێرانیشدا زور کورت بوو و دیکتاتۆری‌یەکی دینی کە بەشوێن دیکتاتۆری پاشایەتی‌دا هاتە سەرکار، ئەوەندەی تر رێگەی پێگەیشتن و گەشە کردنی لە بزووتنەوەی کرێکاری و چەپ گرت.

رەوتی میللی لیبراڵ بۆیە نەیتوانی ببێتە ئالتێرناتیڤ چونکە شا بە ئیسلاحاتی خۆی بن کۆڵی کردبوو، قسەی لێ سەندبووەوە. ئیسلاحاتی رژێمی شا زەمینەی بۆ رادیکاڵیزم لە خوارەوە ئامادە کردبوو، لەباری کۆمەڵایەتی‌یەوە فورسەتی بۆ کرێکاران فەراهەم کردبوو، بەڵام دیکتاتۆری سیاسی وێڕای جەوان بوون و تازەکار بوونی چینی کرێکار نەیهێشت ئەو فورسەتە بخەملێ و بە ئەندازەی پێویست سەربگرێ و بێتە بەرهەم، بەڵام بۆ خەتی میللی لیبراڵ، بەپێچەوانە، شا بە ئیسلاحاتی خۆی زەمینەی کۆمەڵایەتی لێ سەندنەوە.

زۆر ناچمە قووڵایی ئەم باسەوە، کۆماری ئیسلامی هاتە سەر کار و ئەرکی تەواونەکراوی رژێمی شای تەواو کرد، ئەو سەرکوتەی کە رژێمی شا نەیتوانی تا ئاخر بیبا و سەرەنجام لەبەری هەڵات، رژێمی کۆماری ئیسلامی بەوپەری بێبەزەیی‌یەوە بەئەنجامی گەیاند. تۆڵەیەك کە رژێمی شا بۆخۆی نەیتوانی لە خەڵکی شۆرشگێری ئیرانی بستێنێتەوە، رژێمی ئاخوندەکان لە خەڵکی سەندەوە: کوشتاری بەرفراوانی کۆمۆنیستەکان، دەسگیر کردن و پەڕەوازە کردن و لەبەر یەك بڵاو کردنی رێکخراوە کرێکاری‌یەکان وەکوو اتحادیەکان و شووراکان، پاڵ پێوەنانی ژنان بۆ پلەیەکی زۆر نزمی کۆمەڵایەتی و لێسەندنەوەی تەنانەت ئەو

مافه پچووکانەی کە لە زەمانی شادا تا رادەیەك بەدەستیان هێنابوو، هێرشی بەربڵاو بۆسەر کوردستان و داپڵۆسینی خوێناوی هەموو بزووتنەوە نەتەوەیی‌یە هەقخوازانەکان و، بەگشتی کردنی ئێران بە زیندانێکی گەورە، ئەمە ئەرك و وەزیفەیەك بوو کە رژیمی کۆماری ئیسلامی خۆی بۆ تەرخان کرد و بە ئەنجامی گەیاند. شۆرش لە ئێران شکستی خوارد، ئەو شکستەش بەنرخێکی زۆر گەورە بۆ خەڵك، بۆ ئازادی و بۆ چینی کرێکار کەوت. نەسلێك قەتڵوعام کرا، خانەوادەها لەبەر یەك بڵاو بوون، رۆژنامەکان داخران، رێکخراوە جەماوەری‌یەکان هەڵپێچران، هەزاران و بگرە دەیان هەزار کەس لە تێکۆشەرانی سیاسی، لە هەڵسووراوانی کرێکاری، لە رووناکبیران و کەسایەتی‌یە سیاسی‌یەکان و لە لاوان بە پچووکترین بیانوو و بەبێ هیچ دادگایەك خرانە بەر دەستەی ئیعدام. باشترین مێشکە سیاسی و رۆشنبیری‌یەکانی ئێران بە زەبری دەزگای ئەشکەنجەی ئاخوندە کۆنەپەرستەکان پژان. شەری ئێران و عیراق بەشوێنی‌دا ئاسەواری موقاوەمەتی سڕیەوە و ئێرانی کرد بە گۆرستانێك بۆ دەسەڵاتدارانی کۆماری ئیسلامی.

بەڵام عومری هیچ زەبر و زەنگێکی رەش و دیکتاتۆری‌یەکی درندەش هەتا سەر نی‌یە. پاش چەندین ساڵ دوای شەر، ئەم وەزعە وردە وردە گۆرا و ئێران گەرایەوە حاڵی عادی خۆی. خەڵك دەستیان کرد بەوەی لەژێر باری شەر و لەژێر باری هەژاری و لەژێر باری دیکتاتۆری پشت راست کەنەوە. تەواوی بزووتنەوەی ئیسلاحات بەرهەمی ئەوەیە کە خەڵك پشوویەکیان هاتۆتەوە بەرخۆ و جارێکی دیکە بەویست و خواستی خۆیانەوە خەریکن دێنە مەیدان.

ئەم جارە رەوتی ئیسلامی سیاسی، ئەگەریش نەڵێین بۆ هەمیشە بەڵام هیچ نەبێ هەتا سەردەمێکی دوور لە ئێران دۆراندوویەتی، بەهیچ قودرەتێك و وەك بەکوردی دەڵێن بە هیچ مەلا و شێخێك چا نابێتەوە. بەگشتی رەوتی ئیسلامی سیاسی لە ساڵانی رابوردوودا نەك هەر لە ئێران بەڵکوو لە هەموو ناوچەکە و وڵاتانی ئیسلامی تووشی کزی و نوشستێك بووە، تووشی دابەزینێك بووە بەم هاسانی‌یە جێی خۆی ناگرێتەوە. ئەو هەڵچوون و گەشە کردنی ئیسلامی سیاسی کە لە دەیەی هەشتادا بەرچاوە دەکەوت، هێواش بۆتەوە و بەتایبەتی لە ئێران کە شوێنی تاقی کردنەوەی ئەم مۆدێلە لە ژیانی سیاسی و کۆمەڵایەتی بوو شکستی کامڵی خواردووە. ئەو پرۆژەی کە بۆخۆیان پێی دەڵێن "ئینقیلابی ئیسلامی"، لە فەرهەنگی چەپ دا بەدروست ئەو ناوەی لێ نانرێ بەڵام ئەگەر بە زمانی خۆیان قسە بکەین پرۆژەی "ئینقیلابی ئیسلامی" شکستی ئیگجاری خواردووە و، تەنیا زۆر توانیویەتی ئەوان لەسەر

کار راگریَ و تەنیا بێتوانایی خەڵك و سەرهەڵنەدانی ئالتێرناتیڤێکی گونجاو ئەو رژیمەی لەسەر کار هێشتۆتەوە.

لەم سەردەمە تازەیەدا کە نزیکەی دەهەیەکە وردە وردە لە ئێران هاتۆتە ئاراوە و هەر رۆژ زیاتر فەزای ئێران دادەگریَ، ئیسلامی سیاسی وەکوو ئیدیۆلۆژیەك و رێبازێك کە مێشکەکانی داگیر کردبوو کاڵ بۆتەوە، بەهاکانی بێبایەخ بوون و کۆمەڵگای ئێران تازە ئەو مۆدێلە لە ژیانیکۆمەلاَیەتی و سیاسی و فەرهەنگی قبووڵ ناکا. ئیدیۆلۆگەکانی نیزامی کۆماری ئیسلامی هەرچی دەکەن ناتوانن ئەو رەوتە بەرەو نشێوە بەربەست کەن. لە بەرامبەردا وەنیيە کە خەتی چەپ و رادیکاڵ جێگەی گرتبێتەوە. لەم دەورەیەدا خەتی میللی و لیبراڵ دەستی بالاَی لە رای گشتیدا پەیدا کردۆتەوە. مەعنای ئەم قسەیە ئەوە نییە کە چەپ ئاسۆیەکی لە داهاتووی ئێراندا نییە یان زەمینەی کۆمەلاَیەتی نەماوە. کەلێن و شکافی چینایەتی لە ئێران خێراتر لە هەمیشە زیادی کردووە، بوونی کۆمەلاَنی بەرینی خەڵك بە کریکار یا بێکارانی چاوەرێی کار لە هەمیشە زیاترە، ستەم لە ژنان، ستەمی نەتەوایەتی، بێئاسۆیی لاوان، وەزعی فەلاکەتباری ئابووری، هەمووی ئەوانە زەمینەیەکی گەورەن بۆ ئەوەی بزووتنەوەی رادیکاڵ لە ئێران وەریَ بکەویَ و چەپ لە بزووتنەوەی رادیکاڵدا هەمیشە جێگەی هەیە. بەلاَم ناتوانین ئەو راستییە نادیدە بگرین کە فکرسازانی دەیەی رابوردوو، تێئۆریسیەنی چەپ نەبوون، بەڵکوو زۆرتر تێئۆریسیەنی خەتی لیبراڵ بوون و، ئەوە لەگەڵ رەوتی ئاڵوگۆرە فکرییەکانی سی ساڵی رابوردووی دنیاش دێتەوە.

لە ئاستی جیهانیشدا ئێمە لەگەڵ پاشەکشەیەکی چەپ لە ئاخرەکانی هەزار و نۆسەد و حەفتاکانەوە هەتا سەرەتای نەوەدەکان بەرەوروو بووین. لەهەموو دنیادا لیبراليزمی نویَ لەباری ئیدیۆلۆژییەوە پێشرەوی کردووە و سیاسەتەکانی خۆی هێناوەتە ناو کۆمەڵگاوە. هەڵبەت جێی خۆیەتی ئیشارە بەوەش بکەین کە وردە وردە کاردانەوە لەبەرامبەر زاڵ بوونی لیبراليزمی نویَ و ئاکامە کۆمەلاَیەتییەکانی لە دنیا روو لە زیاد بوونە و، رەوتی پاشەکشەی چەپ کە لە هەشتاکاندا ئێگجار زۆر بوو، لە نەوەدەکاندا وردە وردە وەستاوە. چەپ و فکری پێشکەوتنخوازی و بەگشتی بلێین فکر و جوولاَنی دژی سەرمایەداری خەریکە تینێکی دێتەوە بەر. هۆیەکەشی ئەوەیە کە نیزامی سەرمایەداری جیهانیی ئەمرۆ سەرەرای هەموو پێشکەوتنی تەکنۆلۆژیکی خۆی نەیتوانیوە مەسەلە سەرەکی و سەرەتاییيەکانی ژیانی ئینسان چارەسەر بکا. دەبینین ئەفریقا و بەشێکی زۆر لە ئاسیا لە هەژاریدا دەسووتێن، بێکار کردنی بەکۆمەڵ کە چەند دەیە لەوە پێش تەسەوور نەدەکرا ئێستا لە ئورووپا و لە هەموو دونیا نۆرمە، ژنان هەروا بێبەشن، کاری منداڵان بەفراوانی رەواجی هەیە، لافاوێك یان

وشکەساڵی‌یەك کە بەتوانای ئێستای ئینسان بەهاسانی دەکرێ چارەسەر بکرێ دەبێتە هۆی مەرگ و ماڵوێرانی‌یەکی وەها کارەسات، ململانێی تەسلیحاتی و کۆکردنەوە سەریەکی چەکی بەکۆمەڵکوژی دنیافەوتێن هەروا درێژەی هەیە و زۆر شتی تریش. ئەمەش لە حاڵێکدا کە مرۆڤایەتی لەوپەری توانای بەرهەم هێنانی خۆی دایە و دنیا پرۆسەی شۆرشێکی گەورەی تەکنۆلۆژی تیپەر دەکات، بەڵام بەهۆی زاڵ بوونی شێوەی سەرمایەداری هێزی داهێنەری کۆمەڵگای ئینسانی لەپێناو کەڵەکە کردنی سەروەتی ئەفسانەیی بۆ کەمایەتی‌یەکی پچووك قەتیس کراوە و ناخرێتە خزمەت بەختەوەری جەماوەرەوە. بە وتەی راپۆرتێکی چەند ساڵ لەوە پێشی رێکخراوی نەتەوە یەکگرتووەکان سەروەتی چەند کەس لە میلیاردێرەکانی دنیا دەتوانێ هەموو فەقیری و هەژاری قارەی ئەفریقا چارەسەر بکا. بەڵام لەلایەکی تریشەوە دەبینین کاردانەوەیەك لەبەرامبەر ئەم وەزعەدا پێك هاتووە، ئەم کاردانەوە کاریگەریی خۆی لەئاستی فیکریشدا داناوە و لیبرالیزم، ئەگەرچی ئێستاش دەستی باڵای هەیە، بەڵام بێ‌رەقیب و بێ‌بەرهەڵستکار نی‌یە.

بەهەرحاڵ ئەگەر بگەرێینەوە سەر باسی ئێران، چەپ ئەرکێکی گەورەی لە ئەستۆیە، ئەویش تەنیا ئەرکی رێکخستن یا ئەرکی خەباتکارانە بەمانای بزووتنەوەی عەمەلی نی‌یە، بەڵکوو ئەرکی فکری و رۆشنبیری‌یە. چەپ دەبێ بتوانێ ئالتێرناتیڤی خۆی، دید و روانگە فیکری‌یەکانی خۆی لە حاست ئاڵوگۆرەکان و باسە کۆمەڵایەتی‌یەکانی سەردەم دا بهێنێتە گۆڕ و بەزەبری هێزی تێئۆری و مەنتقی خۆی دەستی باڵا پەیدا بکا. ئەمە بەراستی ئەرکێکی گەورەی رۆشنبیریی سۆسیالیستی‌یە، ئایا تێیدا سەردەکەوێ و لە عۆدەی بەردێ، نازانم بەڵام بەبێ شك سەرکەوتنی بەوەشە بەستراوەتەوە. من بە ناواقیعی دەزانم ئەم ئەرکە گەورەیە، بەتەنیا بخەینە سەر ئەستۆی کۆمەڵە، ئەمە بە توانایی هەموو مێشکی پێشکەوتنخواز و چەپ و سۆسیالیستی ئێران دەکرێت، بەڵام ئێمەش لەقەدەر خۆمان دەبێ بۆی تێبکۆشین.

ئێمە وەکوو کۆمەڵە دەتوانین لە کوردستان لەم بارەیەوە چی بکەین؟ دەزانین ئەم بزووتنەوە سیاسی‌یە بەرینەی ئێستای ئێران لەپاڵ ئەوەدا کە زۆر داخوازی عادڵانەی جەماوەریی تێدایە، بەڵام وەکوو هەموو بزووتنەوە و حەرەکەتێکی جەماوەر لە دنیادا، لەژێر تەئسیری بیروباوەر و رێبازی سیاسی جۆراوجۆر دایە، فەلسەفەی ناسیونالیستی و لیبرالی و ریفۆرمیستی و ئیسلاح خوازی و هەموو ئەوانەشی تێدایە. ئێمە هەوڵ دەدەین ئەو بزووتنەوانە خەت و سیاسەتێکی رادیکاڵتر وەرگرن، خەت و سیاسەتێك کە خوازیاری ئاڵوگۆرێکی قووڵتر لە بنەماکانی کۆمەڵگای ئێستای ئێران و کوردستان دایە. لەساڵانی رابوردوودا زۆرێك لەو بزووتنەوانە لە ئێراندا پەیوەندیان لەگەڵ خەتی سۆسیالیستی ئەگەر

نەپسابێ زۆر کز بووە، کەوتوونە ژێر تەئسیری ڕەوتە فیکرییەکانی دیکە بەتایبەت لیبرالیزم.
ئێمە دەبێ جارێکی دیکە کارێکی وا بکەین کە ئەم بزووتنەوەی کە ئێستا لە ئێران و لە کوردستانی ئێران لەئارا دایە نەك هەر لە باری عەمەلییەوە لە کۆمەڵە نزیك کەینەوە بەڵکوو لەباری فیکری و خەتیشەوە لەگەڵ خەتی سۆسیالیستی ئاشتی بکەینەوە. مەبەستم ئەوەیە کۆمەڵە دەبێ جارێکی دیکە بچێتە جەنگی ڕەوتە فیکری و جیهان بینییەکانی دیکەوە و جارێکی تر بتوانێ و ئەوەندە هەوڵی فیکری بەهێزی خۆی و بەهێزی ڕەوتی خۆی پەیدا بکات کە باڵادەستیی خۆی لەم بووارەشدا بنوێنێ. وەختی خۆی، کاتێك ئەو تەقینەوە جەماوەرییەی کۆمەڵە رووی دا، کۆمەڵە توانی سەرتۆپی ڕووناکبیرانی کوردستان بۆ لای خۆی ڕاکێشێ. کۆمەڵە دەبێ بتوانێ جارێکی دیکەش مێشکی ڕووناکبیرانی کوردستان بەدەست بهێنێتەوە.

هەروەها هێزی چەپی شۆڕشگێر دەبێ بەهەر جۆرێك هەیە پەیوەندی خۆی لەگەڵ بزووتنەوەی جەماوەری دابمەزرێنێ و پتەوی کات، نابێ پشت لە ئیسلاحات هەڵکا بەدەلیلی ئەوەی ئەم یان ئەو بزووتنەوە ئاوێتە بە ئەم یان ئەو ناخالیسی فکری و سیاسییە، دەبێ تێکەڵی بێ، لەگەڵی بێ و لە ڕەوتی لەگەڵ بوونیدا ڕادیکاڵیزەی بکا، ئەمە تەجرەبەی مێژووی فەعالییەتی کۆمەڵەیە. بەدەستووراتی گشتی و شیعارمانەند لە دەرەوەڕا مومکین نییە کەس بتوانێ لەسەر بزووتنەوەی واقیعی تەئسیر دابنێ، دەبێ تێکەڵاوی بزووتنەوەکە بی، خەمخۆری بی، تێکۆشەری بی، لە ریزی پێشەوەی دابی تا بتوانی وردە وردە ڕادیکاڵیزەی کەی و ڕەهبەرییەکەی بەدەستەوە بگری. ئەمانە دستورالعملی چەپن لەباری عەمەلییەوە و لە باری فیکری و ڕۆشنبیریشەوە.

لەپاڵ هەموو ئەوانەدا کە لەبارەی وەزعی سیاسی ئێران بەگشتی و لەوانە مەسەلەی ڕووخاندنی ڕژیمی کۆماری ئیسلامییەوە دەیڵێین و ئێمە وەکوو کۆمەڵە، وەکوو حیزبێکی شۆڕشگێڕ، ناتوانین غەیری ئەوە بیر بکەینەوە، بەڵام نابێ لەبیرمان بچێتەوە کە ناتوانین ئەرکی ڕووخاندنی ڕژیمی کۆماری ئیسلامی بخەینە ئەستۆی بزووتنەوەی کوردستان. خەڵکی کوردستان، وەك بەشێك لە خەڵکی ئێران، بەگشتی خواستی لاچوونی ئەو ڕژیمەیان هەیە، کاتی خۆی لە بزووتنەوەیەکی ئازادیخوازانە و دێمۆکراتیك و شۆڕشگێڕانە بەشدارییان بووە و لەمە بەولاوەش بێگومان دەیان بێت. ئەگەر ئەو خواستە بوو بە جووڵانێکی واقیعی و عەمەلەن مەسەلەی ڕووخانی ڕژیمی کۆماری ئیسلامی لەبەر دەمی خۆی دانا، خەڵکی کوردستانیش بێگومان بەباشترین شێوە دەوری خۆیان دەبینن و لەخەڵکی لەپێشتر نەبن لەدواتر نابن، بەڵام کاتێك هێشتا ئەو بزووتنەوە سەراسەرییە نابینین، ئەو کاتەی کوردستان

لەسەر بنەماکانی خۆی رادەوەستێ و بەتەنیا تواناکانی خۆی بەکار دێنێت، بزووتنەوەی کوردستان ناتوانێ ئەرکی هەموو بزووتنەوەی سەراسەری بۆ رووخان بگرێتە ئەستۆ و بۆی هەیە و دەبێ ئامانجە تایبەتی‌یەکانی خۆی دیاری بکا. خەڵکی کوردستان نەك تەنیا وەك بەشێك لە ئێران هەموو خواستە دێمۆکراتیکە گشتی‌یەکانیان هەیە، بەڵکوو لە هەمان حاڵدا وەکوو کۆمەڵگەیەك و نەتەوەیەکی دیاری‌کراو بە کیشەی تایبەتی و مێژووی خەباتی خۆی و ئامانجی تایبەتی خۆیەوە، بۆیان هەیە بەهێز و توانای خۆیان و بزووتنەوەکەی خۆیان لەرێگای گونجاوەوە، بە کەڵك وەرگرتن لە هەموو شکڵێك لە خەبات لەوانە خەباتی چەکداری، هەوڵ بدەن هەرچەندی بۆیان مومکین بێ لەو ئامانجانەی کە رایانگەیاندووە و لەو مافانەی کە داوای دەکەن بەدەستی بهێنن. لێرەدایە کە مەسەلەی وت و وێژ لەگەڵ رژیمی کۆماری ئیسلامیش بۆ کورد و بۆ بزووتنەوەی کوردستان مەعنا پەیدا دەکا.

بەم حیسابە رێکخراوێکی سەرنگوونی‌خواز دەتوانێ لە ریزی پێشەوەی بزووتنەوەی کوردستاندا بێت، بەڵام هەمان رێکخراو لە نوێنەرایەتی بزووتنەوەی خەڵکی کوردستاندا دەتوانێ وت و وێژ لەگەڵ کۆماری ئیسلامی یان لەگەڵ هەر رژیمێکی داهاتوودا بەرێوە بەرێ. ئەمە تەجروبەی پێشووی کومەڵەشە. کۆمەڵە لە یەکەم رێکخراوەکان بوو کە هەرگیز باوەری بە رژیمی کۆماری ئیسلامی نەبوو و لە رۆژی هەوڵەوە کە خومەینی گوتی "بشکنید این قلمها را"، راگەیاندنی لەسەر دا و هەرگیز تووشی خۆشباوەری بەو رژیمە نەبوو. بەڵام ئەو کاتەی کە بزووتنەوەی خەڵکی کوردستان گەیشتە ئاستێك کە جەمهووری ئیسلامی هێنایە ئەو جێگایە کە ئامادەیی خۆی راگەیاند بۆ ئەوەی خواستەکانی گەلی کورد بدات، سەرەرای ئەوەش کە ئەو سیاسەتەی رژیم کاتیش بوو، بۆ پشوو دان و هێز کۆکردنەوە بۆ سەرکوتی سەرلەنوێش بوو، بەڵام کۆمەڵە بەدروست لە روانگەی نوێنەرایەتی گەلی کوردەوە لەگەڵ نوێنەرانی کۆماری ئیسلامی دانیشت و ئامادەی وت و وێژ بوو. ئەمە هیچ ناکۆکی و نەگونجاوی‌یەکیشی لەگەڵ هەموو ئەو هەڵوێستانەی ئێمە لەسەر رژیمی کۆماری ئیسلامی نی‌یە کە خۆتان دەزانن و منیش لەم گوزراشەدا سەرلەنوێ جارێکی دیکە بۆم باس کردنەوە. هەڵبەت ئێستا هیچ شتێك لە گۆرێدا نی‌یە، باسەکەی ئێمە تەنیا باسێکی فەرزی و لە ئاستی ئوسوولی دایە و ئێمە لەم باسەدا خەریکین لەئاستی دارشتنی سیاسەت قسە دەکەین نەك وەڵام دانەوە بە پێشنیارێکی دیاری‌کراو. بەڵام مەبەستەم ئەوەیە کە ئێمە حیزبێکین مەسئوول لەبەرامبەر خەڵکی کوردستان و بزووتنەوەکەیان و چارەنووسیاندا و دەبێ لەرووی مەسڵەحەتی گشتی خەڵك و بزووتنەوەوە وەڵام بە وەها مەسەلەیەك بدەینەوە.

ئاخرین قسەی منیش لەم بارەیەوە پێشنیارێکە کە کۆمەڵە لە چەندین ساڵ لەوە پێشەوە خوازیاری بووە و رایگەیاندووە، ئەویش ئەوەیە کە ئێمە خوازیاری پێك هاتنی هەیئەتێکی نوێنەرایەتی هاوبەشی هەموو گەلی کوردین کە بتوانێ لەکاتی پێویستدا وەلامدەرەوەی مەسەلەی وت و وێژ بێت. هەیئەتێك یان ئۆرگانێك کە کۆمەڵەی تێدا بێ، حیزبی دێمۆکراتی تێدا بێ، لەهەمان حاڵدا بەوانیشەوە مەحدوود نەمێنێتەوە و بتوانێ خەڵکانی دیکە و لایەنی دیکە و کەسایەتی‌یەکانی دیکەشی تێدا بێ. من ناچمە ناو وردەکاری‌یەکانی ئەم پیشنیارەوە، بەڵام ئەمە پێشنیارێکی مەسئوولانەیە لەلایەن کۆمەڵەوە، کۆمەڵە لە روانگەی نوێنەری واقیعی و خەمخۆری ئەم بزووتنەویەوە ئەو پێشنیارەی مەترەح کردووە و دەبێ لە سەریشی بروا.

یەکێکی دیکە لەو خاڵانەی کە پێم وایە پرسیارێکە، چ لەناو کوردستانی ئێران چ لە دەرەوەی وڵات و لەنێو خەڵکی سیاسی‌دا، ئەوەیە کە ئێمە لەسەردەمی ئێستادا چ دەور و نەخشێك بۆ کاری چەکداری دادەنێین و پەیوەندی بەینی ئەو بزووتنەوە سیاسی و مەدەنی‌یەی کە لە وڵات لە ئارا دایە لەگەڵ کاری چەکداری چۆن دەبینینەوە. لێرەش من هەر دەتوانم سەرخەتەکانی ئەو باسە بە ئاگاداری هاورێیان بگەیەنم.

ئێمە یەکێك لەو حیزبانە و لەو لایەنانەین کە زۆر بەباشی ئەهمیەتی ئەو بزووتنەوە سیاسی‌یەی کە ئێستا لە ئێراندا لەئارا دایە تێدەگەین، هەموو هەوڵی ئێمە ئەوەیە کە ئەو بزووتنەوەیە گەشە پێبدەین و بە رێبازێکی پێشکەوتنخوازانەتر و رادیکاڵتر دا ببیەین. بەڵام لەپاڵ هەموو ئەوانەشدا و بە تێگەیشتنی ئەهمیەتی بزووتنەوەی سیاسی و جەماوەریش و بە تێگەیشتنی هەموو ئاڵوگۆرەکانی سەردەمیش، ئێمە لەگەڵ ئەو جۆرە بیر کردنەوە نین کە هەوڵ دەدات بەجۆرێك مێژووی رابوردوو بشواتەوە و بەدیدی ئێستاوە مێژووی رابوردوو دابرێژێتەوە. واقیعییەت ئەوەیە کە لە سەردەمێکی دیاریکراودا شکڵی خەباتی چەکداری لەکوردستان، نەك بەدەلیلی پێخۆش بوون یان هەڵبژاردنی ئێمە، بەڵکوو لەبەر ئەوە کە رەوتی خەبات لەو کۆمەڵگایە وای پێش هێنا و وای دەخواست، بوو بە یەکێك لە شێوە سەرەکی‌یەکانی خەباتی جەماوەر. با لەبیرمان نەچێتەوە کە لە ساڵی ١٣٥٨ (واتە ١٩٧٩ی زایینی) هەر رێکخراوێك و هەر حیزبێکی سیاسی کە جوابی شیاوی بەو مەسەلەیە نەدابایەتەوە، لەژێر فشاری جەماوەردا دەفەوتا و دەتوایەوە. هاورێیان، سازمان چریکهای فیدایی خەلقی ئێران لەنێو چەپ لە کوردستاندا دووەمین هێز بوو و بەحەقیقەت بۆ سەردمێك جێگە و شوێنێکی هەبوو. بەڵام لەبەر ئەوەی کە رەهبەریی چریکی فیدایی لە تاران خەت و رێبازێکی سازشکارانەی بەرامبەر رژیمی کۆماری ئیسلامی گرتبووە پێش، نەیتوانی خۆی

ساغ کاتەوە و لێبڕاوانە رایبگەیەنێ کە لە بزووتنەوەی کوردستاندا بەشداری دەکا و لەبەرامبەر رژیمی کۆماری ئیسلامیدا دەوەستێتەوە، لەو کارەدا سستی کرد، خۆی بووارد و نەیتوانی راشکاوانە بێتە نێو ریزی بزووتنەوەی شۆرشگێڕانە لە کوردستان کە ئەڵبەتە خەباتی چەکدارانەش شکڵێکی گرینگ و بریاردەری ئەو بزووتنەوەیە بوو، هەر بۆیە فەوتا، ئاسەواری نەما لە کوردستان. ئەو حیزبەی کە لە کاتی پێویستدا دەست نابا بۆ شۆرشی چەکداری، کەمتر تاوانبار نییە لەو حیزبەی کە لە کاتی ناپێویستدا بە دەست دانە چەك خەباتی سیاسی لەبار دەبا.

ئەو کەسانەی کە ئەمرۆ بوون بە تێئۆریسیەنی ئەوەی کە نەدەبوایە خەباتی چەکداری بکرێت، تێگەیشتنێکی زۆر سادە و ساکاریان لە شکڵ و شێوەکانی خەبات هەیە. لە روانگەی تێئۆری مارکسیستییەوە، شکڵ و شێوەکانی موبارەزە: یەکەم، هیچیان موقەدەس و پیرۆز نین، دووهەم، هیچیان هەتاهەتایی و تاسەر نین، سێهەمیش دەسکرد نین و هێنانە گۆڕیان لەسەر دڵخوازی ئەفراد و گروهەکان و ئەحزاب نییە، بەڵکوو رەوتی خەباتی سیاسی و چینایەتی لە کۆمەڵگایە کە شکڵ و شێوەیەك لە خەبات دەخاتە دەستووری کاری ئەو کۆمەڵگایەوە. بۆ نموونە، لە ٢١ و ٢٢ی رێبەندانی ساڵی ١٣٥٧ (١٩٧٩)، کێ دەیتوانی بڵێ راپەرینی چەکدارانە شکڵی زاڵی خەباتی سیاسی لە ئێران نییە یان نابێ ببێ؟ بەڵام چوار مانگ پێش ئەوە کێ دەیتوانی کاری چەکدارانە بەسەر بزووتنەوەی سیاسیدا تەحمیل بکا و بزووتنەوەی سیاسی نادیدە بگرێ؟ ئەوانە هەردووکیان غەیری مومکین بوون. راپەرین خۆی نوختەیەکە لە تەکامولی خەباتی سیاسی و چینایەتی لە کۆمەڵگایەك دا. هەموو راپەرینە گەورەکانی مێژوو ئاوا بوون. هاتنە ئارای شکڵ و شێوەکانی خەبات بەستراونەتەوە بە زۆر هۆکاری کۆمەڵایەتی و سیاسی، بە ئاستی خەباتی جەماوەر، بە رێکخراو بوونیان، بە نەوعی دەوڵەتێك کە بەسەریانەوەیە، بە تەرازووی هێزەکانی خەڵك و چینە دەسەڵاتدارەکان لەبەرامبەر یەکتریدا، بە پێشینە و مێژووی ئەو کۆمەڵگایە کە چ سوننەت و تەجروبەیەکی بەجێ هێشتووە و بە زۆر شتی دیکە. بەلەبەر چاو گرتنی هەمووی ئەوانە، یەکێك لە رەمزەکانی سەرکەوتنی کۆمەڵە لە رابوردوودا بریتی لەوە بوو کە سڵی نەکرد لەوەی کە لێبڕاوانە دەست بۆ ئەم شکڵە لە موبارەزە بەرێ و لەپێناویدا سەختی قبووڵ کا و قوربانی بدا.

بەڵام کۆمەڵە هیچ کات حیزبێکی تاك بوعدی چەکدارانە نەبوو. لە رابوردوودا زۆر جار لایەنەکانی دیکە ئێمەیان بەوە تاوانبار دەکرد کە بە ئەندازەی کاڤ لەسەر خەباتی چەکداری سووور نین. ئەسڵەن وانەبوو، مەسەلەکە ئەوە بوو کە خەباتی چەکداری هەموو ئاسۆی فیکری

و سیاسی کۆمەڵەی داگیر نەکردبوو، بەڵکوو ئەو کاتیش وشیاری سیاسی و خەباتی سیاسی جەماوەر بۆ کۆمەڵە جێگەی سەرەکی هەبوو.

ئەمە لەباری تیئۆریك و مێژوویی‌یەوە، بەڵام ئێستا مەسەلەکە لەباری عەمەلی‌یەوە چۆنە؟ ئێمە پێمان وایە حاڵی حازر لە هەموو ئێران شکڵی خەباتی سیاسی شکڵی ئەسڵی‌یە. ئەو کەسەی کە ئەمە تێنەگا، خۆی لەگەڵ ڕەوتی خەباتی جەماوەری خەڵك نەگونجاو و ناهاوئاهەنگ دەکا. تا ئەو جێگەی کە دەگەڕێتەوە سەر کوردستان، ئێمە دەبێ ئەو چەند سیاسەتە ڕەچاو بکەین:

یەکەم، هێزی پێشمەرگەی کۆمەڵە نەك هەر ڕابگرین، بەڵکوو پەرەی پێبدەین و، لەباری چەندایەتی و لەڕووی کەیفییەتەوە، لەباری سیاسی و نیزامی و ڕێکخراوەیی‌یەوە بەهێزی کەین. کۆمەڵە دەبێ ببێتە خاوەنی هێزێکی پێشمەرگەی وەها کە لەم ناوچە ئاڵۆز و ناسەقامگیرەدا کەس تەماعی تێنەکا و دوژمنانی خۆی هیوابڕاو بکا.

دووهەم، ئەوەندەی هێز هەبێ کە لە کاتی خۆی‌دا و وەختێك ڕەوتی خەباتی سیاسی گەیشتە ئەو نوختەی قوڵت، بتوانێ بەیارمەتی ئەو خەباتەوە بچێ و دەخالەتێکی کاریگەر و بڕیاردەر لە ڕەوتی ڕووداوەکان دا بکا.

سێهەم، لەم ماوەیەش دا لە هێزی پێشمەرگەی خۆی بۆ هێندێك کاری پێشمەرگانەی مەحدوود و دیاری‌کراو کەڵك وەرگرێ. من ئێستا و لەم بڕگەیەدا ناوی لێ نانێم کاری نیزامی و چەکداری و ئەوەش لە بەرنامەماندا نی‌یە، بەڵام بە لەبەر چاو گرتنی ئەوەی کە: هەدەفی ئەسڵی کاری پێشمەرگانەی ئێستا خزمەت کردن بەو بزووتنەوە سیاسی‌یەیە، لەبەر ئەوە حدوود و سنووری، چوارچێوەی و مەبەستەکانی دەبێ جۆرێك هەڵبژێردرێن کە گەشە بدا بەو خەباتە سیاسی‌یەی کە لە کوردستان لە ئارا دایە نەك پەکی بخا. دەبێ بزووتنەوە و موبارەزەیەکی کە لەنێو خەڵك دا هەیە بیگەشێنێتەوە، بڕوا بەخۆ لە ڕێزەکانی خەڵکدا زیاد کا نەك ئەوەی خەڵك دامرکێنێتەوە و خۆی بکاتە جێنشینی خەباتێکی سیاسی کە ئێستا لە کوردستاندا هەیە. ئەمە نەوعی کاری موجاهیدینی خەڵقە کە ئێمە دەبێ لێی دوور بین. کاری پێشمەرگەی ئێمە لەسەردەمی ئێستادا، هەڵبەت هەمیشە وایە بەڵام بەتایبەتی ئێستا، دەبێ زۆر نزیك و چڕوپڕ لە خزمەت ئەهدافی سیاسی قۆناغی ئێستادا و بە لەبەر چاو گرتنی هەل و مەرجی سیاسی گشتی ناوچەکە بێت. ئەوەندە بێ کە تەقویەتی خەڵك دەکا لە خەباتیان دا و بڕوا بە خۆیان زیاد دەکا، ئەوەندە نەبێ کە ببێتە هۆی زاڵ بوونەوەی سەرلەنوێی خەفەقان لە کوردستاندا و خەباتی سیاسی‌یەکە لەبار بەرێ. هەڵبەت هۆکاری مەحدوودکەرەوەی دیکەشمان هەیە، ئێمە لە ناوچەیەك دەژین کە بە مەیلی خۆمان نی‌یە چەندە کەڵك لەو

هێزەمان وەربگرین. ئێمە دەبێ مەسلەحەتی خەڵکی کوردستانی عیراق و ئەزموونەکەیان لەبەر چاو بگرین. هەروەها هەل و مەرجی گشتیی مانەوە و بەقای کۆمەڵە لەم ناوچەیەش لەبەر چاو بگرین. بە لەبەر چاو گرتنی هەموو ئەوانە و لەو سنوورەدا، دەتوانین لە هێزی پێشمەرگە کەڵك وەرگرین.

هاورێیان، لێرەدا گوزارشەکەی کۆمیتەی ناوەندی بە ئێوە تەواو دەبێ. وێڕای سوپاس لە ئێوە بۆ گوێ گرتنی بەدیققەتتان، پێم خۆشە لە کۆتاییدا بڵێم کە دەبینین لە ئێران جارێکی دیکە جم و جۆڵی سیاسی پەیدا بۆتەوە، بەستەڵەکی دیکتاتۆری خەریکی توانەوەیە و هەر وەکوو پێشتر ئاماژەم پێکرد ئەمە فورسەتێکی مێژوویی بۆ رەوتی شۆرشگێر و بۆ هەموو فەردێکی شۆرشگێر دەخولقێنێ. کوردستان تۆزێك لەمە بەولاوە تریشە، رادیکاڵیزەتریشە، زۆرتریش ئامادەی بزووتنەوە و هەستانی جەماوەرییە.

زۆر کەمن ئەو نەسلانەی لە ژیانی خۆیاندا شۆرشێك بەچاو دەبینن، جاری وایە بە دووسەد ساڵیش لە کۆمەڵگایەکدا شۆرش و راپەرین ناکرێ. ئێمە ئێستا لە بەر دەم ئاڵوگۆرێکی گەورە داین لە ئێران و لە کوردستان. دەبێ بێوەستان خۆمانی بۆ ئامادە کەین. تا ئەو جێگەیەش کە دەگەرێتەوە سەر کۆمەڵە، بەگشی دەروازەی جەماوەری بوونێکی گەورە بەرەورووی ئێمە کراوەتەوە، شانسێکی گەورە رووی تێکردووین، زۆر حەیفە ئەم فرسەتە لەدەست بدەین. دەبێ هەموومان ئەوپەری هێز و توانا و بیری خۆمان بەبێ قوسوور لەپێناویدا تەرخان کەین.